

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Borut Tavčar

ZAPOSTAVLJENOST OKOLJEVARSTVA V
SPLOŠNOINFORMATIVNIH MEDIJIH

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Borut Tavčar

Mentor: doc. dr. Marko Milosavljevič

ZAPOSTAVLJENOST OKOLJEVARSTVA V
SPLOŠNOINFORMATIVNIH MEDIJIH

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

IZJAVA O AVTORSTVU diplomskega dela

Spodaj podpisani/-a BORUT TAVČAR, z vpisno številko 6558,
rojen/-a 03.01.1971 v kraju Postojna, sem avtor/-ica diplomskega dela z naslovom:
ZAPOSTAVLJENOST OKOLJEVARSTVA V
SPLOŠNOINFORMATIVNIH MEDIJIN

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo diplomsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo diplomskega dela v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne 23. septembra 2007

Podpis avtorja/-ice:

Zapostavljenost okoljevarstva v splošnoinformativnih medijih

Dogodki ali teme, ki so deležne največje pozornosti medijev, so najpomembnejše tudi v očeh državljanov. Okoljevarstvo bi moralo po vseh novinarskih faktorjih relevantnosti in načelih demokratičnega sporočanja dosegati tak položaj. Vendar se mediji po analizi izbranih medijev izogibajo postavljanju okoljevarstva v središče pozornosti. Ne manjka sicer objav besedil o okoljskih nesrečah ali vremenskih ujmah, strokovno korektnih ozaveščevalnih besedil ali pojasnil, zakaj so ujme čedalje pogostejše, pa praktično ni. Obravnavani mediji nimajo niti okoljevarstvenih rubrik niti strani s to tematiko in ne izražajo stališč o pomembnih okoljevarstvenih temah. Avtor poskuša poiskati vzroke za to. Ugotavlja, da okoljevarstvo ni prednostno področje niti za politike niti za gospodarstvo. To pa ima vpliv na prednostna področja medijev, saj pretežno povzemajo njihova mnenja. Vendar kaže, da se bo ta odnos medijev do okoljevarstva moral spremeniti, saj postajajo posledice podnebnih sprememb in nezadržne rasti prebivalstva čedalje bolj uničujoče. Znanstveniki opozarjajo, da bo nespremenjeno ravnanje človeštva vodilo do večjega opustošenja kot druga svetovna vojna.

Ključne besede: okoljevarstvo, demokracija, mediji.

Negative discrimination of environmental protection in general informative media

The most highlighted events or themes in media are also the most important to citizens. Protection of the environment should gain such status according to journalistic factors of relevance and principles of democratic reporting. However, most of analyzed general informative media overlook environmental protection as a central problem. They publish a bundle of reports about environmental accidents or meteorological disasters, but there are few professional expertises dealing with awareness about environmental issues and texts dealing with reasons for more and more frequent ecological disasters. The analyzed media don't have columns or sections dedicated to environmental protection and they don't express their positions on important environmental issues. The author is trying to find the reasons for that. He finds that environmental protection is not a priority issue neither for politicians neither for national economy. This attitude influences media's agenda setting; when addressing environmental problems media in large amount reproduce views of the same politicians and economists. It seems that media's position on environmental protection will have to change since the consequences of climate change and increasing growth of population are becoming more and more devastating. If we continue with such ignorance the Earth will face worse devastation than in Second World War say the scientists.

Key words: environmental protection, democracy, media

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	6
2. MEDIJI, DEMOKRACIJA IN JAVNO MNENJE	9
2.1 Mediji in demokracija	9
2.2 Mediji in javno mnenje	12
3. OKOLJE IN NJEGOVO VARSTVO	14
3.1 Opredelitev okoljevarstva	14
3.2 Relevantnost okoljevarstva	15
3.2.1 Nekateri pomembnostni dejavniki in okoljevarstvo	16
Relevantnost	16
Status	19
Konflikt	19
Identifikacija	21
Dinamika dogajanja	21
3.2.2 Elite in okoljevarstvo	22
Politiki	22
Gospodarstvo	24
Mediji	25
3.2.3 Aarhuška konvencija, državne ustanove in nevladne okoljske organizacije	26
3.2.4 Nabor razlogov za slabši položaj okoljevarstva	29
4. BESEDILA V DELU, VEČERU, DNEVNIKU TER NA TVS IN POP TV	29
4.1 Novinarsko besedilo	29
4.2 Delo	32
4.2.1 Okoljevarstvo v Delu oktobra 2004	32
4.2.2 Okoljevarstvo v Delu maja 2005	34
4.2.3 Okoljevarstvo v Delu marca 2006	36
4.3 Dnevnik	38
4.3.1 Okoljevarstvo v Dnevniku oktobra 2004	38
4.3.2 Okoljevarstvo v Dnevniku maja 2005	39
4.3.3 Okoljevarstvo v Dnevniku marca 2006	41
4.4 Večer	42
4.4.1 Okoljevarstvo v Večeru oktobra 2004	42
4.4.2 Okoljevarstvo v Večeru maja 2005	44
4.4.3 Okoljevarstvo v Večeru marca 2006	45
4.5. Televizija Slovenija	46
4.5.1 Okoljevarstvo v Dnevniku na TVS oktobra 2004	47
4.5.2 Okoljevarstvo v Dnevniku na TVS maja 2005	48
4.5.3 Okoljevarstvo v Dnevniku na TVS marca 2006	49

4.6 POP TV	50
4.6.1 Okoljevarstvo na POP TV oktobra 2004	50
4.6.2 Okoljevarstvo na POP TV maja 2005	50
4.6.3 Okoljevarstvo na POP TV marca 2006	51
4.7 Številčni prikaz analize	52
Informativna in interpretativna besedila	52
Prostorska umestitev	54
Viri podatkov	55
4.8 Nekateri izsledki analize	57
5. PREGLED MNENJ OKOLJEVARSTVENIKOV	58
5.1 Zapostavljenost okoljevarstva	58
5.2 Poročanje le o dogodkih	60
5.3 Vpliv politike	60
5.4 Vpliv gospodarstva	60
5.5 Pomanjkljivo znanje novinarjev in urednikov	61
6. SKLEP	62
7. VIRI IN LITERATURA	67
7.1 Knjige in članki	67
7.2 Internetni viri	69
7.3 Pogovori in vprašalniki	69

1. UVOD

Varovanje okolja bi, če sodimo po skoraj vseh novinarskih faktorjih relevantnosti pa tudi osnovah demokratičnega sporočanja, moralo zasedati vidno mesto v slovenskih medijih. Preseganje zmogljivosti Zemlje zaradi onesnaževanja in pretirane porabe surovin oziroma neupoštevanja okoljskih omejitev namreč po znanstvenih poročilih vodi v poostrene varnostne režime ter izgubo državljskih in demokratičnih svoboščin. John Keane (1992: 165) pa pravi, da »velika večina državljanov nima besede pri velikih odločitvah o naložbah v gospodarstvu, proizvodnji, ekonomski rasti in vplivih na okolje«. Keane ravno na primeru onesnaževanja okolja oziroma strahu pred učinki propadanja okolja na človekovo življenje predstavlja tveganje in nazadovanje demokracije.

Zemlja zaradi zanemarjanja varovanja okolja postaja za človeštvo čedalje neprijaznejši planet. Mediji vsak dan pošljejo v svet kopico novic o poplavah, sušah, neurjih, škodah zaradi žuželk, izlitjih nevarnih snovi, potresih in podobnem. Prispevkov o okolju, v katerem živimo, oziroma o nesrečah v njem po številu tako ne manjka. Vendar se v pogovorih s kolegi novinarji, ki poročajo o ekologiji, vedno izlušči težava – če ni aktualnega dogodka, denimo, okoljske nesreče, okoljevarstvena vsebina težko prodre v medije, med privlačnimi povezavami, ki zasenčijo pomembnost ozaveščevalnih vsebin, pa bi lahko našteali še denar (koliko bi, denimo, stala posodobitev kanalizacijskega omrežja), pomembnejša podjetja in politične afere. Ozaveščevalne, pojasnjevalne in svetovalne vsebine so tako potisnjene na rob pomembnosti, mediji jih objavijo, ko ni drugih tem. Urednikom je, vsaj glede na moje izkušnje in izkušnje kolegov, večinoma pomembnejše koliko stane pitna voda iz pipe, kot kaj lahko vsak posameznik stori, da bo ostala pitna. Mediji zvečine odgovarjajo na vprašanje, kaj (se je zgodilo) in kako visoka je škoda, redko pa tudi na vprašanje, zakaj (se je zgodilo) in ali lahko pričakujemo podobne, če ne hujše dogodke v prihodnosti.

Podobno stvari vidi tudi Jože Vogrinc (Zidar 2005: 4, 5), ki pravi, da mora priti do pogina rib ali novega zakona, da kaj slišimo o okolju, čeprav se z njim vsak dan dogajajo različne stvari. Meni, da je to povezano z razdelitvijo na uredništva in

pristojnosti, pri čemer se mediji zgledujejo po državni upravi, v kateri pa imajo nekatera področja tradicionalno veljavo, druga po krivici ne.

Za politike in gospodarstvenike je okoljevarstvo pogosto zgolj cokla razvoju, čeprav novejša raziskave kažejo, da je v mnogih primerih ravno nasprotno, da naložbe v okolje preprečujejo revščino in so veliko donosnejše od, denimo, gozdarstva. V ohranjenem okolju so ljudje bolj zadovoljni, tam raje živijo, hkrati pa so urejena podjetja s standardi kakovosti praviloma uspešnejša.

Prav te, do tega dela še nepreverjene domneve, so me pripeljale do izbire teme diplomskega dela. Posebja jo tudi postavljena hipoteza, potrditi ali zavreči sem namreč želel trditev, da so prispevki o varovanju okolja v splošnoinformativnih medijih resnično prostorsko, tematsko in žanrsko drugorazredni. Zaradi pomena medijev kot prostora za demokratično soočenje mnenj vseh skupin in posameznikov, ki želijo svoje mnenje tudi izraziti, je pomembno še vprašanje, čigave podatke objavijo novinarji v svojih besedilih. Ali prihajajo iz tako imenovane civilne družbe, od neodvisnih raziskovalcev in strokovnjakov, nevladnih organizacij ali pretežno iz vlade, lokalnih oblasti in podjetij?

V prvem poglavju se ukvarjam predvsem z opredelitvijo temeljnih pojmov. Poskusil sem odgovoriti na nekaj vprašanj, od tega, kaj sploh je okolje in kaj varstvo, kaj je zastopavljenost, do tega, kakšen vpliv imajo mediji na javno mnenje in kakšnega na demokracijo. Brez dvoma so mediji nekakšen varuh demokracije, po drugi strani pa lahko s prednostnimi redi v poročanju omejijo javno razpravo. Objave v medijih nedvomno vplivajo tudi na javno mnenje.

Ker se že dobro desetletje ukvarjam z okoljskimi temami pri časniku Delo, imam o tem obsežno dokumentacijo. S temi temami sem se začel ukvarjati zlasti zato, ker so bile starejšim kolegom odveč, pogosto je bilo treba na kraje, kjer je preveč smrdelo, ali pa so zahtevale preveč dodatnega izobraževanja za dobro poročanje. Utemeljiti pomena okoljevarstva, ki bo moralo postati eno od osrednjih področij poročanja medijev, če hočemo vnukom zapustiti planet, na katerem se ne bo treba z orožjem bojevati za vodo

ali za območja s kolikor toliko čistim zrakom in tlemi, sem zato namenil drugo poglavje.

V tretjem poglavju sem analiziral besedila v Delu, Večeru in Dnevniku ter v osrednjih informativnih oddajah na Televiziji Slovenija in POP TV, objavljenih oktobra 2004, maja 2005 in marca 2006. V analizo sem vključil za temeljno vprašanje diplomskega dela pomembne podatke; o čem poročajo mediji, na kateri strani v časopisu oziroma v katerem sklopu televizijske informativne oddaje je bilo besedilo objavljeno, kateri žanr je uporabljen (od vesti in poročil do komentarjev in mnenjsko-analitičnih besedil) in kateri so viri predstavljenih podatkov.

V četrtem poglavju predstavljam izsledke vrste pogovorov z relevantnimi akterji na področju, ki ga obdelujem v nalogi. Na vprašanja o tem, ali se jim zdi poročanje o varovanju okolja zapostavljeno in zakaj, kakšen vpliv imajo podjetja in politika, ali so novice o varovanju okolja vedno posledica dogodkov, denimo, konkretnega lokalnega onesnaženja okolja ali predstavitve pridobitev podjetij, so mi odgovarjali specializirani novinarji, uredniki, predstavniki nevladnih okoljskih organizacij, državnih ustanov in Evropske komisije. Iz pogovorov skušam izluščiti tudi odgovor na vprašanje, zakaj je, če je, okoljevarstvo v medijih zapostavljeno, s(m)o novinarji premalo okoljsko izobraženi, so taki politiki, ali ni dovolj dobrih virov, denimo, državne ustanove ne opravljajo svojega dela po Aarhuški konvenciji o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, nevladne organizacije pa so preveč razdrobljene in finančno odvisne od te iste države.

Delo sklenem s kombinacijo izsledkov analize besedil, mnenj sogovornikov in svojih izkušenj. Se poročanju o varovanju okolja vendarle obetajo boljši časi? Za to diplomsko delo so namreč izrazili zanimanje v vseh ustanovah, ki sem jih zaprosil za mnenje, tudi na ministrstvu za okolje in prostor, za povzetke pa se že pred nastankom zanimajo celo nekateri mediji. Vendar se bo verjetno zaradi tega bolj malo spremenilo, žal se bo prej zaradi vedno hujših posledic podnebnih sprememb, kot kaže celo že med pisanjem tega diplomskega dela.

2. MEDIJI, DEMOKRACIJA IN JAVNO MNENJE

2.1 Mediji in demokracija

Demokracija je že po SSKJ »politična ureditev z vladavino večine, ki varuje osebne in politične pravice vseh državljanov«. Kot pravi Slavko Splichal (v Keane 1992: 6), je vse od antične Grčije pojmovanje demokracije med drugim temeljilo vsaj na štirih predpostavkah, ki so povezane s komunikacijskim področjem: da so državljani dobro obveščeni; da jih zanimajo politična vprašanja; da so enaki v pravicah do mišljenja, javnega izražanja, združevanja in odločanja; ter da so vse odločitve podvržene javni razpravi.

»Seveda je tudi res, da te predpostavke doslej še v nobeni družbi niso bile v celoti izpolnjene in da je bilo sodelovanje državljanov v zadevah demokracije vedno omejevano zaradi neenake porazdelitve komunikativne kompetence, neformalnih in nejavnih komunikacijskih kanalov ter neenakosti državljanov glede dostopa do komunikacijskih medijev. Te omejitve praviloma reducirajo javno razpravljanje na javno legitimiranje dominantnih mnenj v družbi, ki jih ustvarjajo elite politične in ekonomske moči, in ki zmanjšujejo možnosti državljanov, da bi prišli do relevantnih informacij in omogočili drugim državljanom dostop do njih,« pravi Splichal.

Slovenija pri tem ni izjema. Zlasti povečevanje branosti tako imenovanih rumenih medijev in odvisnost od oglasov, ki omejuje tudi, spet tako imenovane, resne medije, se zmanjšuje obseg javnega razpravljanja. Ta je omejen tudi na svetovnem spletu, saj je treba za dostop imeti precej drage opreme.

Splichal (1997: 337) željo politike in gospodarstva po odločujočem vplivu na medije, pojasnjuje s tem, da so množični mediji v sodobnosti najučinkovitejši sistem vplivanja. Kot še pravi, za 20. stoletje nasploh velja, da je stoletje razvoja javnega prava. Ena temeljnih značilnosti je ustvarjanje vrste zakonskih norm in teles za usmerjanje in nadzorovanje najrazličnejših zadev v javnem interesu, kot so, na primer, varstvo pri delu, zdravstvo, varovanje okolja, izobraževanje, spolni in rasni odnosi, javne storitve,

proizvodni standardi, transport, komunikacije in ne nazadnje množični mediji. (Splichal 1997: 338)

Ta prakse ni bilo konec z iztekom 20. stoletja, temveč se še bolj očitno nadaljuje v 21. stoletju, saj med drugim Aarhuška konvencija¹ določa, da mora pri sprejemanju pomembnejših odločitev o okolju javnost sodelovati od začetka, skratka, od osnutkov. Ravno ta konvencija je prva uvedla, vsaj na papirju, participativno demokracijo.

Keane (1992: 161) pa ravno na primeru onesnaževanja okolja oziroma strahu pred učinki njegovega propadanja na človekovo življenje predstavlja tveganja in nazadovanja demokracije. Medijsko prikazovanje tveganj oziroma ekoloških problemov namreč pogosto odraža stališča vlad, korporacij in profesionalnih informacijskih kraljev. Premalo pozornosti pa posveča mnenjem disidentskih znanstvenikov in dogodkom, ki niso vnaprej »predelani« za potrošnjo občinstva. Splošni in lokalni poročevalci ter njihovi uredniki so tako pogosto napačno obveščeni o kompleksnosti situacij tveganja. »Tveganja obravnavajo kot izolirane in senzacionalne novice. Ne postavljajo jih niti v širši socialno-tehnični okvir, niti jih ne primerjajo z alternativnimi ali konkurenčnimi tveganji. Reducirana so na status nezgod ali nesreč, skupaj s tornadi, trčenji v zraku, požari v kemičnih tovarnah in plinskimi eksplozijami.«

Keane meni, da je zdravilo za take in podobne poti posredovanja informacij sistem javnih medijev, ki bi verjetno zmanjšal količino prejudiciranega in senzacionalističnega medijskega poročanja o nesrečah, prehitrega objavljanja slabo analiziranih informacij ter preveč poenostavljenega in izkrivljenega pojasnjevanja tehničnih tveganj. Mediji bi tako spodbujali javnost, da sprejme primerne strategije za zmanjšanje ali odstranitev resnih tveganj. Pove še, da bi bila pri teh nalogah javnim medijem brez dvoma v pomoč več in boljša demokracija v institucijah civilne družbe in države. To je uvedla ravno Aarhuška konvencija, v Sloveniji ratificirana 12 let po izidu Keanove knjige.

»Javni mediji in demokratični postopki so tudi življenjsko pomembna metoda nadzorovanja strokovnjakov, ki si prizadevajo določiti sprejemljive meje tveganja s

---

² Zakon o ratifikaciji konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (Uradni list RS, 7. junij 2004, stran 4234)

tehničnimi analizami verjetnosti – ali pa preprosto tako, da se vračajo k otroškemu solipsizmu, namreč, da vse, za kar ne verjamemo, da škoduje, nikakor ne more škodovati« (Keane 1992: 165).

Obstaja tudi drugi otroški solipsizem, kot bi se izrazil Keane. Glasi se takole: »Mi smo strokovnjaki, zaupajte nam.« »Računamo na strokovnjake. Zaupamo jim, ko nam povejo, koga naj volimo, kaj naj jemo, kako naj vzgajamo otroke. Gledamo jih na televiziji, poslušamo na radijskih postajah, beremo njihova mnenja v revijalnih in časopisnih člankih ter pismih urednikom. Zaupamo jim, ko nam povedo, kaj naj mislimo, ker je preveč informacij in premalo ur na dan, da bi vse dojeli. **Morali bi jim nehati zaupati ta hip,**« pravita Sheldon Rampton in John Stauber v knjigi, *Trust Us, We're Experts: How Industry Manipulates Science and Gambles with Your Future*, (Zaupajte nam, mi smo strokovnjaki: Kako industrija manipulira z znanostjo in se igra z vašo prihodnostjo).

Oglaševalske agencije in korporacije so se namreč odločile za novo pot, da bi zagotovile nakup stvari, ki jih ponujajo. To, kako dober je izdelek, pove nekdo, ki je nevtralna, tretja stranka, denimo, profesor, pediater, mati nogometaša ali skupina za nadzor (angl. watchdog group). »Težava je v tem, da te tretje stranke niso niti najmanj nevtralne. Bile so posebej izbrane, oblikovane in pikolovsko zapakirane, da boste verjeli, kar bodo povedale, najraje v 'objektivnem' formatu, kot so informativne oddaje ali pisma uredniku. V nekaterih primerih so bile tudi lepo plačane za svoje 'mnenje'. V knjigi *Trust Us, We're Experts*, avtorja naštevata kup takšnih primerov, so zapisali v Centru za medije in demokracijo² s sedežem v Madisonu, Wisconsin, ZDA.

Več del, ki se ukvarjajo z mediji in demokracijo, je tudi po izidu Keanove knjige, podkrepljeno z več argumenti obsodilo načelo popolnoma komercialnih medijev, ki ponujajo ljudem natanko tisto, kar ti hočejo in so torej 'demokratični'. Robert W. McChesney v knjigi *Rich Media, Poor Democracy*³ (Bogati mediji, revna demokracija), izdani leta 1999, trdi, da imajo največ koristi od tako imenovane informacijske dobe premožni investitorji, oglaševalci in peščica ogromnih medijev, računalniških in telekomunikacijskih korporacij. Ta zgoščen korporacijski nadzor je katastrofalen za

² na spletni strani <http://www.prwatch.org/taxonomy/term/4/9/>

³ na spletni strani <http://www.press.uillinois.edu/f99/mcchesney.html>

vsako predstavo o participativni demokraciji. »Kako si je mogoče misliti, da bo industrialec kupil sredstvo, s katerim se da vplivati, in se hkrati odrekel temu, da bi vplival na njegovo usmeritev?« pa se retorično sprašuje Serge Halimi (2003: 52).

Preobsežnega poročanja zgolj o politiki so se začeli zavedati tudi v nekaterih medijih. Branko Pavlin, predsednik uprave Dnevnika, je 26. julija 2005 v oddaji Pod žarometom na Televiziji Slovenija povedal, da analize želja bralcev povsod v Evropi in tudi pri nas kažejo, da si ljudje namesto kakovostnih vsebin o politiki, ki so še nedavno zasedale prve strani časnika Dnevnik, želijo kakovostnih člankov o gospodarstvu, zdravstvu, izrabi prostega časa. »Bolj jih je začelo zanimati, kakšen zrak bodo dihali in kakšno vodo bodo pili, kot politika,« je dejal. Posebej je še poudaril, da tega zasledovanja želja bralcev nikakor ne gre enačiti z usmeritvijo tržno čedalje uspešnejših rumenih medijev.

2.2 Mediji in javno mnenje

Pri pomembnosti nekaterih tem v medijih in vpliva javnega mnenja na določanje prednostnih tem oziroma dnevnih redov vlada nekakšen začaran krog. Mediji (Splichal 1997: 336) namreč določajo oziroma nazorno kažejo meje legitimne razprave v družbi. Obstaja skladnost med razvrščanjem tem po pomembnosti v medijih in pomembnostjo, ki jo istim zadevam pripisuje javnost. Mediji pa največkrat, kot smo videli zgoraj, posredujejo podatke, ki jih dajejo politiki, državne in lokalne oblasti ter, zadnje čase vse pogosteje, tudi gospodarstveniki.

Varovanje okolja v enem političnem mandatu pogosto ne prinese večjih rezultatov. Prinese pa najpogosteje višje stroške, bodisi za posameznike, denimo, višje račune za vodo ali za zbiranje odpadkov, bodisi za podjetja, na primer, nujnost vgradnje čistilne naprave za dimne pline. Toda to ni edini razlog za slabši položaj okoljevarstva v medijih. Več jih pojasnujem v zaključku.

Vendar ima to negativno posledico na javno mnenje. Če politiki iz kakršnega koli razloga ne govorijo o varovanju okolja, potem o tem redkeje poročajo tudi mediji, kar po raziskavah vodi v zmanjšanje pomembnosti teme.

A to ne drži vedno, saj slovensko javnost na deklarativni ravni (ne tudi praktični) zelo zanimajo okoljevarstvene teme, denimo, kakovost vode in zraka, zastrupljenost tal ... So potem mediji tisti, ki ne omogočajo demokratične razprave? Splichal (1997: 336) ta razkorak dopušča, saj so odnosi med dnevnimi redi medijev in javnim mnenjem mnogokrat veliko kompleksnejši, povezava ni vedno neposredna. Okoljevarstvo je pač specifična tema, saj se z njim tako ali drugače vsak človek sreča večkrat na dan, zlasti če razmišlja o tem, kaj počne. V praksi pa se najpogosteje zgodi, da posameznike ali skupine moti kaj, kar z 'njihovim' okoljem počne nekdo drug.

Po raziskavi Eurobarometra se je med izbiranjem petih najbolj skrb zbujujočih okoljskih problemov na seznamu 47 odstotkov vprašanih odločilo za onesnaženje voda (morja, reke, jezera, podtalnica), 46 odstotkov je izbralo človekova dejanja (velika razlitja nafte, industrijske nesreče), po 45 odstotkov pa podnebne spremembe in onesnaženost zraka. Na petem mestu je s 35 odstotki vpliv kemikalij v izdelkih, ki jih uporabljamo v vsakdanjem življenju, na naše zdravje.

Na repu lestvice so onesnaževanje zaradi naraščanja prometa (14 odstotkov), prehranjevalne navade (13 odstotkov) in hrup (10 odstotkov) (Kocbek 2005). Prebivalci EU po tej raziskavi sicer najbolj pogrešajo natančne informacije o vplivu kemikalij v izdelkih, ki jih uporabljamo v vsakdanjem življenju (41 odstotkov) in o gensko spremenjenih rastlinah v kmetijstvu (40 odstotkov). Najbolj zaupajo podatkom, ki jih o okoljskih problemih dobijo od okoljevarstvenih organizacij (Greenpeace, World Wildlife Fund), znanstvenikov in po televiziji. Za prve se je odločilo 42 odstotkov vprašanih, za druge 32 odstotkov in za TV 27 odstotkov. Najmanj pa verjamejo združenjem podjetij (trije odstotki) in podjetjem (dva odstotka).

3. OKOLJE IN NJEGOVO VARSTVO

3.1 Opredelitev okoljevarstva

Po Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ 1994) je **okolje** v opredelitvi, ki jo uporabljam v tem delu, *stvarni (in duhovni) svet z določenimi značilnostmi, ki obdaja človeka*. Izraz se uporablja v besednih zvezah, kot so: prilagoditi se okolju; biti čustveno povezan z okoljem; priporočili so mu spremembo okolja; nastati pod vplivom okolja. Še primernejšo razlago najdemo v drugem pomenu, po katerem je okolje *prostor z določenimi značilnostmi, ki obdaja osebo ali stvar* in se uporablja v besednih zvezah, kot so: postaviti dejanje v določeno okolje; v takem okolju pride glasba še bolj do veljave; boj proti onesnaženju okolja; skrb za ureditev, varstvo človekovega okolja. **Ekologija** pa je *veda o odnosu organizmov do okolja*.

Varstvo je po slovarju *prizadevanje, skrb, da se odvrne nevarnost od koga, prizadevanje, skrb, da kdo ni deležen česa neprijetnega, nezaželenega, in prizadevanje, da se kaj ohrani*, za kar slovar navaja več primerov rabe, med drugimi ukrepe za varstvo narave, okolja, varstvo morja pred onesnaževanjem in zavod za spomeniško varstvo. **Zapostaviti** pa pomeni *dati, priznati manjše pravice ali ugodnosti komu v primeri z drugimi*.

Kazimir Tarman (1992: 9) začinja knjigo Osnove ekologije in ekologija živali z ugotovitvijo, da postaja potreba po ekološkem znanju v sodobnem svetu množičnih in velikih tehnoloških posegov v okolje nepogrešljiva in vsakdanja. »O ekologiji in ekoloških problemih, ki prizadevajo človeštvo lokalno in globalno, se dandanes mnogo razpravlja v dnevnih občilih tudi v naši domovini. Žal pa se beseda ekologija pogosto uporablja kot prazna fraza, saj opravijo sistematičen pouk iz temeljne ekologije samo študenti biologije.« Tarman pravi še, da je za mnoge praktike in v dnevnem politično-propagandnem jeziku ekologija zožena na razmerje človek in okolje, kjer je okolje zajeto zgolj z nekaj parametri (denimo koncentracijo žveplovega dioksida v zraku, fenolov v vodi, posameznih pesticidov v hrani in podobno). Celovitost razmerij organizmov in neživega okolja pa ostaja zaradi velike raznovrstnosti ter zapletenih

biotičnih interakcij nerazumljena. Posledice pomanjkljivega znanja so težave, s katerimi se srečujemo, ko spreminjamo naše življenjsko okolje.

Knjigo je Tarman pospremil tudi z mislijo, da je ena od mnogih, ki so bile napisane v različnih jezikih sveta, in nadaljevanje vsaj 15.000 let starih 'ekoloških zapiskov' na jamskih stenah v Altamiri. »Prav s temi jamskimi zapiski je naš davni prednik potrdil svojo izvorno povezanost z naravo. Žal se je ta vez z razvojem civilizacije rahljala in zrahljala. Prebivalci asfalta in betona smo se tako odtujili od žive narave, da se raje oziramo po vremenu skozi televizijski ekran kot da bi pogledali skozi okno v večerno nebo« (ibid).

Tarman (1992, 506) sicer loči dve okolji, zunanje in notranje. Zunanje okolje, ki je mišljeno v tej nalogi pod skrajšanim nazivom okolje, so po njem fizikalne, kemične in biotične razmere, ki delujejo na organizem. Zunanje okolje v ožjem smislu je vse, kar je zunaj celice oziroma širše zunaj telesa organizma. Notranje okolje pa so fizikalno-kemične razmere, ki delujejo v celici in širše v notranjosti večceličnih organizmov. S tem se ukvarja fiziologija, z zunanjim okoljem pa ekologija, po več opredelitvah tudi fiziologija okolja.

3.2 Relevantnost okoljevarstva

Naslovnik pričakuje od novinarskega sporočanja, da ga bo obveščalo o sedanosti, o tem, kar se zdaj dogaja in kakor se dogaja, z dejstvi ali interpretacijo teh dejstev (Košir 1988: 34). Med faktorje, ki določajo pomembnost oziroma zanimivost dogodkov za novinarsko sporočanje in ki jih po drugih avtorjih navaja Manca Košir (1988: 35-36), sodijo **status** (družbene elite, vplivni narodi in organizacije), **relevantnost** (dogodki in ravnanje z večjo daljnosežnostjo za družbo), **valenca** (konflikt z osrednjimi družbenimi vrednotami), **konsonanca** (navezujejo se na že znano in so v skladu s pričakovanji), **identifikacija** (bližina dogajanja, geografsko, političnoideološko in socialnokulturno) in **dinamika dogajanja** (razmejevanje podobe dogodka). Za množična občila je ob tem pomembno, da je dogodek nedvoumen, jasen oziroma da ima omejeno število pomenov.

3.2.1 Nekateri pomembnostni dejavniki in okoljevarstvo

Relevantnost

Svet, ki ga poznamo in na katerem je ena od temeljnih človekovih pravic pravica do zdravega življenjskega okolja, se prehitro spreminja. Nekateri ob vsakem datumu, ki ima nekakšen (versko) globlji pomen, pričakujejo celo njegov nenaden konec in poslednjo sodbo. Vendar najverjetneje le ne bo šlo tako hitro, razen če Zemlje 13. aprila 2029 res ne bo zadel 400-metrski asteroid Apophis 99942, na kar je opozorilo več medijev.

Znanstveniki poudarjajo, da se razmere v zadnjih sto letih tako hitro spreminjajo, da je že vprašljivo, ali se bomo zmožni prilagoditi nanje. V zadnjih treh desetletjih 20. stoletja se je gospodarska aktivnost povečala za 150 odstotkov, **narava** pa v istem času za tretjino skrčila in poslabšala. Narava bo preživela, ker je preživela že pet velikih izumiranj in si je po vsakem v dolgotrajnem procesu prenove opomogla z novimi vrstami življenja. Zdaj poteka proces šestega izumiranja naravnih vrst, ki se od prejšnjih razlikuje po tem, da ga zaznavamo celo z našimi kratkoročnimi kazalci spremljanja pojavov v naravi (Lah 2004: 12).

Svetovna klimatološka javnost si je edina, da se bo nadaljevalo naraščanje temperature, ki smo ga opazili že v zadnji četrtini prejšnjega stoletja. Do konca tega stoletja napovedujejo dvig globalne temperature za 1,5 do 6 stopinj Celzija, zelo verjetno se bo povečala pogostnost in moč ekstremnih dogodkov in ujm. Morska gladina naj bi se dvignila za 10 do 90 centimetrov. Manj zanesljive so napovedi glede padavin (Cegnar 2004: 76). Sodobna tehnologija, ki nam omogoča boljše prilagajanje na običajne razmere, denimo, klimatske naprave, ni povečala odpornosti proti hujšim škodljivim pojavom, nasprotno, postali smo še bolj ranljivi. Stavbe, ceste, telekomunikacijski vodi so boljše opremljeni in dražji. Zato škoda, ki jo povzročajo ekstremni dogodki, strmo narašča.

Lučka Kajfež Bogataj (2005: 16), članica Mednarodnega panela za podnebne spremembe (IPCC) in ena najvidnejših slovenskih strokovnjakinj, ki opozarjajo na posledice podnebnih sprememb, piše, da je zdaj »v primerjavi z letom 1960 povprečno letno število vremenskih katastrof štirikrat večje, realna gospodarska škoda pa sedemkrat. Realna letna škoda se je v 50 letih povečala s 3,9 milijarde na 40 milijard dolarjev. Vreme in podnebne spremembe tudi ubijajo – vsako leto okrog 65 tisoč ljudi, kar je desetkrat več od žrtev vojn. Vsak dan se v povprečju 170 mrtvim zaradi vremenskih ujm pridruži še skoraj tisoč ljudi, ki ostanejo brez doma in premoženja.«

»**Pitno vodo** pri nas bi morali še posebej skrbno zaščititi, saj je v alpskih deželah tudi po okusu daleč najboljša na svetu. Zagotovo bo najpozneje v desetih letih voda za Slovenijo najpomembnejša strateška surovina,« so mi zagotavljali pred časom, ko sem po različnih domačih in mednarodnih poteh poskusil priti do podatkov o cenah vode po svetu in pri nas (Tavčar 2004: 3). Cene so bile zaradi različnih kakovosti vode, skritih državnih ali lokalnih subvencij, davkov in taks neprimerljive.

Dobil pa sem več argumentov, da je pitna voda surovina prihodnosti. Pa ne le za Slovenijo, tako bo tudi drugod po svetu. Nafta kljub krizam razmeroma hitro izgublja pomen v primerjavi z njo. Trenutno po ocenah človeštvo izkorišča 30 odstotkov razpoložljivih 13.000 kubičnih kilometrov sveže vode na leto, od tega 70 odstotkov v kmetijstvu. Do leta 2025 bo poraba po izračunih narasla na 40 odstotkov, zato bo skoraj trem milijardam ljudi vode primanjkovalo ali je sploh ne bodo imeli. Glavne težave so tri in vse so povezane s človeštvom. Vodnjaki se zaradi prevelikega izkoriščanja industrije, kmetijstva in gospodinjstev izsušujejo, ponekod voda zastaja in ni dobra, drugod ob obalah v vodnjake vdira slana voda, tretja težava pa je onesnaževanje.

Manj kot odstotek vode na Zemlji je sveže in pitne. Kar petina ljudi na svetu sploh nima dostopa do varne pitne vode, polovica uporablja vodo dvomljive kakovosti. Zaradi bolezni, ki se prenašajo z njo, na leto umre od pet do deset milijonov ljudi. Povprečen državljani ZDA porabi 600 litrov vode na dan, Jordanec pa 85. Za izdelavo enega avtomobila porabijo 150.000 litrov vode, za pridelavo kilograma riža, osnovnega živila za dve milijardi ljudi, pa 2000 litrov (Tavčar 2004: 3).

V glavnih kmetijskih pokrajinah na Kitajskem se je podtalnica v zadnjih 20 letih spustila z osem na 50 metrov. V Jemnu poraba presega naravne vire za štirikrat, v Mehiki se voda umika tudi do 3,3 metra v globino na leto, v Indiji, Južnoafriški republiki in še kje je ponekod tudi onesnažena s floridi ali kromom. V Indiji je ogrožena četrtnina žetve. Vsepovsod zaradi čezmernega izkoriščanja izginjajo močvirja in oaze na Bližnjem vzhodu. Mednarodne organizacije so kritične tudi do zahodne Evrope, ki 'učinkovito' odvaja padavinske vode v morje. Lahko bi jih namreč uporabili vsaj za zalivanje zelenic (Tavčar 2004: 3).

»Zaradi posledic uživanja onesnažene vode vsak dan umre več kot 4000 otrok,« pravi oglas za Unicef. Brez čiste pitne vode bo človeštvo težje preživelo kot brez nafte, za katero se zdaj še bijejo vojne. Po napovedih je proizvodnja nafte tik pod vrhuncem, ki bo pomenil konec razmeroma nizkih cen. Ni namreč vprašanje, za koliko let še zadoščajo zaloge, temveč kdaj bo povpraševanje znatno preseгло proizvodnjo, nekateri menijo, da se bo to zgodilo že v tem desetletju⁴. Med drugim so grožnja virom pitne vode številna neurejena odlagališča odpadkov, v reke, potoke, jezera in tudi morja se zlivajo nešteti kubični metri odplak. »Na leto porabi povprečna družina toliko kemičnih čistil, da bi z njimi lahko napolnili veliko kopalno kad. Včasih tako tudi do 200 litrov najbolj strupenih snovi preprosto zlijemo v odtok« (Burja 2005: 23).

Vodne vojne tudi že potekajo, denimo, med Izraelom in Palestinci. Medtem ko je Arabcev približno 18 odstotkov prebivalstva Izraela, jim ta dovaja le dva odstotka dejansko v državi porabljene vode. Poleg tega Palestinci za kubični meter vode plačujejo približno 1,2 dolarja, Izraelci v gospodinjstvih 40 centov, v kmetijstvu pa le 16 centov (Tavčar, 2004: 3).

Vsebnost najpomembnejšega toplogrednega plina ogljikovega dioksida v **zraku** se je od začetka industrializacije (leta 1750) povečala za 30 odstotkov, z 280 na 365 delcev na milijon. Sedanja vsebnost je najvišja v zadnjih 420.000 letih, verjetno pa celo v zadnjih 20 milijonih let. Vsebnost metana se je v istem času povečala za 150 odstotkov, s 700 na 1745 delcev na milijardo. Slovenija zaradi svoje nadpovprečne biotske raznovrstnosti spada med bolj ogrožene države (Tavčar, 2003: 2).

---

⁴ Članek **End of Cheap Oil Poses Serious Threat to World Economy, Experts Say** na spletni strani http://www.ems.org/oil_depletion/story.html

Status

Dogodek ali razmere so po novinarskih pomembnostnih faktorjih zanimive tudi, če se zgolj dotikajo pomembnih držav, organizacij, znanih in vplivnih posameznikov ali pa velikih vsot denarja. Ameriški kongres je za odpravljanje posledic orkana Katrina, ki je avgusta 2005 razdejal območje Mehškega zaliva, do februarja 2006 namenil že približno 90 milijard dolarjev, potem pa še 18 milijard. Vojna proti terorizmu v Iraku in Afganistanu ZDA stane na leto 115,3 milijarde dolarjev. (T. B./STA, 17. 2. 2006). Polet 2003 je zaradi vročinskega vala v Evropi umrlo 35.000 ljudi, leto prej pa zaradi poplav 250, skoraj milijon jih je bilo močno prizadetih. Zaradi višjih temperatur je v hrani več bakterij, pri eni stopinji Celzija več se število okuženih s salmonelo v enem tednu poveča za pet do deset odstotkov. Cvetni prah pa se pojavi deset do 11 dni prej kot pred 30 leti (STA: 6. 12. 2005). V razvitih državah se povečuje število obolelih z alergijami.

Imamo vse, kar potrebujemo, da začnemo reševati podnebno krizo. Morda manjka le politična volja. Toda v ZDA je politična volja obnovljiv vir. Vsak od nas prispeva h globalnemu ogrevanju, toda vsakdo lahko tudi pomaga pri njegovem reševanju. Pomagamo lahko, ko se odločamo, kaj bomo kupili, koliko električne energije bomo porabili, kakšen avtomobil bomo vozili in kako bomo živeli (Gore 2007: 278).

Konflikt

Podnebne spremembe bodo najbolj prizadele najrevnejše države, tam pa imajo po drugi strani najvišje stopnje rodnosti. Leta 1950 je bilo na Zemlji po poročilu Združenih narodov *World Population Prospects: The 2002 Revision*⁵ 2,5 milijarde ljudi, leta 2000

---

⁵ Na spletni strani <http://www.un.org/esa/population/publications/wpp2002/WPP2002-HIGHLIGHTSrev1.PDF>

že 6 milijard, le tri leta pozneje 6,3 milijarde, leta 2050 bo na planetu v najboljšem primeru 7,4 milijarde ljudi, če bo število naraščalo kot zdaj, pa kar 12,7 milijarde. V razvitejših regijah sveta se bo v sto letih (od 1950 do 2050) ob sedanjih stopnjah rasti število prebivalcev povečalo z 813 milijonov na 1,185 milijarde, v manj razvitih pa z 1,7 na 11,568 milijarde, od tega v najmanj razvitih z 200 milijonov na dobre tri milijarde.

Po poročilu Rimskega kluba⁶ iz leta 1972 z naslovom Meje rasti lahko Zemlja ob trajnostnem razvoju, ki pa še nikjer ni uresničen, zagotavlja **udoben življenjski standard le za sedem milijard ljudi**. Robert Blinc (2004: 8) pravi, da je sporočilo knjige nov razvojni vzorec, ki pove, da nadaljnja neomejena gospodarska rast ni mogoča, saj je nosilna zmogljivost našega planeta končna in omejena. Standard, kot ga poznamo v Evropi in ZDA, je trajno mogoč le, če število ljudi na Zemlji ne bi preseglo dveh milijard. Le petina svetovnega prebivalstva danes porabi tri četrtine naravnih virov (Burja 2005: 5).

Blinc (2004: 10, 11) navaja tudi scenarije razvoja, ki jih je pripravil Mihajlo Mesarović iz ZDA, eden od avtorjev poročila o mejah rasti iz leta 1972. Scenarij A, v katerem živimo zdaj, (visoka rast svetovnega gospodarstva, poglobljanje socialnih razlik, uničevanje okolja) že prehaja v scenarij B, ki ga zaznamuje neupoštevanje okoljskih omejitev (poostren varnostni režim, **izguba državljanskih in demokratičnih svoboščin**). Scenarij B zaradi samoohranjanja nujno preide v scenarij D – poostren varnostni režim in ekodiktatura bogatih nad revnimi, onemogočen gospodarski razvoj (človekove pravice se spoštujejo, ni pa državljanskih in demokratičnih svoboščin).

V Savdski Arabiji in Iraku je še 63 odstotkov vseh preostalih zalog surove **nafte**, v Evropi z Rusijo 9,2 odstotka, v Južni Ameriki in Afriki po 8,9 odstotka, v Severni

---

⁶ Vznemirjenost strokovnjakov zaradi nenadzorovanega razvoja in zaradi neobčutljivosti politike za dolgoročne probleme, pa tudi zamisel o forumu 'modrijanov' sta že stari. Po drugi svetovni vojni so znanstveniki že od 1957. na srečanjih Pugwash razpravljali o jedrski oborožitvi, svetovni varnosti, o odgovornosti in vplivu znanstvenikov na ekonomski razvoj in okolje, leta 1968 pa je bil ustanovljen **Rimski klub**, katerega znamenito poročilo iz leta 1972 je dramatično opozorilo na nasprotja naglega razvoja človeške družbe in oblikovalo ekološko zavest, kakor jo poznamo danes. Po mnenju mnogih je še zelo aktualno, moti pa, da ga politiki še vedno niso sprejeli za vodilo.

Ameriki 5,5 odstotka, na Daljnem vzhodu pa 4,2 odstotka. Vse zaloge naj bi zadoščale še za 40 let. Na Srednjem vzhodu je tudi 41 odstotkov zalog zemeljskega plina, v Evropi 35 odstotkov. Po porabi surove nafte so prve ZDA (25 odstotkov), druga EU (18 odstotkov), Kitajska je porabi osem odstotkov, države nekdanje Sovjetske zveze pet odstotkov, Bližnji vzhod pa sedem odstotkov (Peternel 2005: 3-6).

Aleš Peternel iz Inštituta za raziskave v energetiki, ekologiji in tehnologiji (2005: 5) ugotavlja tudi, da so vsi vodilni analitiki za strateške študije prepričani, da bosta hitra rast povpraševanja po surovi nafti in neenakomerna razporeditev nahajališč v naslednjih letih vzrok za nadaljevanje vojaških spopadov ne samo v Iraku, temveč tudi v drugih delih sveta.

Identifikacija

Varovanje okolja oziroma posledice, če tega ne počnemo, čuti vsak človek. Zaradi naravnih nesreč je v zadnjih 20 letih na svetu umrlo tri milijone ljudi, kar 90 odstotkov v nerazvitih državah. Nesreče so bile v istem času vzrok za preselitev milijarde ljudi. Večina naravnih nesreč najprej prizadene kmetijstvo. Najpogosteje so vzrok škode v Sloveniji suše (31 odstotkov), sledi toča (13,3 odstotka), neurja (9,7 odstotka), pozeba (4,9 odstotka) in škodljivci (pol odstotka). V zadnjih desetih letih smo imeli v Sloveniji štiri najhujše suše doslej in štiri hude pozebe (Tavčar 2006: 3).

Poraba tekočih goriv za promet hitro raste, v EU jih je bilo leta 1985 porabljenih 180 milijonov ton, leta 2004 že 270 milijonov ton, v letu 2020 pa naj bi poraba narasla na 325 milijonov ton. Emisije iz prometa medtem prispevajo že četrtno emisij toplogrednih plinov v EU (Peternel 2005: 8).

Dinamika dogajanja

Ravno z dinamiko dogajanja, razmejevanjem dogodkov, določanjem njihovih posledic in jasnostjo je pri največjih okoljevarstvenih temah največ težav. Posamezne naravne

nesreče imajo svoj začetek in konec, zato pa vlada za, denimo, podnebne spremembe kot celoto, povezano tudi s Kjotskim protokolom o omejevanju izpustov toplogrednih plinov, prava vojna nasprotnih teorij. Predstavniki največjih onesnaževalcev zraka na svetu in ministri za zunanje zadeve, energetiko in okolje ZDA, Avstralije, Kitajske, Japonske, Južne Koreje in Indije so se ob sklepu dvodnevne konference v Sydneyju zavzeli za nove načine boja proti globalnemu onesnaževanju, vendar so tudi opozorili, da za zmanjševanje toplogrednih plinov ne bodo žrtvovali gospodarske rasti. ZDA in Avstralija, prva odgovorna za četrtno svetovnih izpustov ogljikovega dioksida, druga pa prva na svetu po izpustih na prebivalca, ne želita ratificirati Kjotskega protokola, ker bi to škodilo njunima gospodarstvoma (STA: 12. 1. 2006).

3.2.2 Elite in okoljevarstvo

Politiki

Politiki se ozirajo na javno mnenje in zato okoljske projekte težko podprejo. Na simpoziju o (ne)učinkovitem ravnanju z odpadki v Celju, ki ga je povzel Jože Petrovčič (2005: 10), so poznavalci izpostavili dve težavi. Okoljevarstveni projekti so propadli zlasti zato, ker niso imeli politične podpore. Varstvo okolja in trajnostni razvoj sta predvsem politični težavi, znanost uspešno in pospešeno razvija tehnologije, ki manj vplivajo na okolje.

Odločitev, kako te tehnologije učinkovito uporabiti, pa je ravno v rokah politikov. »Slednje je zelo težka naloga, kajti politične stranke se kot hudič križa bojijo podpreti okoljske projekte. Zelo lagodno je takim projektom nasprotovati, saj ni treba zastaviti svojega političnega kapitala,« piše Petrovčič. Čeprav gre za projekte, ki izboljšujejo varovanje okolja in celo povečujejo blaginjo, politične podpore ni, ker politične stranke niso navajene izgubljati volivcev. Vse imajo zastavljene kratkoročne politične cilje, nimajo pa izdelanih dolgoročnih. Zato ne zagovarjajo rešitev, ki bi se šele čez čas pokazale kot modre in primerne, zdaj pa bi lahko tudi zaradi nekaterih dvomov povzročile slabo voljo med ljudmi (Petrovčič 2005: 10).

Hans-Josef Fell, nemški parlamentarec, je Martini Šumenjak (2005: 18) za Delovo prilogo Znanost med drugim povedal, da je najpomembnejše politično vprašanje današnjega časa, kako nadomestiti fosilne vire in jedrsko energijo z obnovljivimi viri. Če tega ne bomo storili, bo problem svetovnega gospodarstva glede podnebnih sprememb in politične stabilnosti postal še bolj pereč. »O tem je nekdanji ameriški predsednik Carter leta 1979 naročil znanstveno raziskavo. Njegovo vprašanje je bilo, kako lahko svet zaščitimo pred terorizmom in propadom. Poročilo je ugotavljalo, da je ključ uspeha decentralizirani sistem obnovljivih virov energije, ki vodijo v rešitev globalnih in nacionalnih problemov. A žal je po zmagi na volitvah Ronald Reagan takoj odpravil vso podporo obnovljivim virom energije, ki jo je vzpostavil njegov predhodnik.«

Ameriška zavrnitev podpisa Kjotskega protokola, ki zapoveduje zmanjšanje emisij toplogrednih plinov - ti so namreč vzrok podnebnih sprememb - je le eden od kazalcev kratkovidnosti in zagledanosti vase, ki sta gibalno neugodnega razvoja svetovnih razmer. »Za vsak mednarodni okoljski režim je važno, da so vanj vključene vse najpomembnejše države. Če niso, ni slabo le za države, ki želijo sodelovati, temveč tudi za druge. Posledice pomanjkanja politične volje za regulacijo določenega okoljskega problema namreč praviloma prizadenejo vse,« pravi Zlatko Šabič (2004: 48).

Raziskave po drugi strani kažejo, da okoljevarstvo dejansko bogati. »Kar 21 od 27 študij primera v državah v razvoju je pokazalo, da naložbe v ohranjanje narave prinesejo več ekonomskih koristi kot razvoj kmetijstva in gozdarstva,« je zapisal IUCN⁷ v poročilu Investing in Environmental Wealth for Poverty Reduction⁸.

Gore (2007: 260) pravi, da se znanost napaja iz negotovosti, ki hromi politiko. Hkrati politiki pogosto pomešajo osebne interese (za katere plačujejo lobiji in jih podtikajo v priljubljena občila) z rezultati resničnih, ustrezno ovrednotenih raziskav, objavljenih v priznanih znanstvenih revijah.

---

⁷ International Union for Conservation of Nature (Mednarodna zveza za ohranitev narave), ki združuje več kot tisoč članov z vsega sveta

⁸ <http://www.iucn.org/mdg5/> ali www.undp.org/pep

Gospodarstvo

V nekaj desetletjih je človek med drugim razvil približno 100.000 sintetičnih kemikalij za boj proti boleznim, za zatiranje škodljivcev in gnojenje v kmetijstvu, pa tudi za lajšanje vsakdanjega življenja. Kar 75 odstotkov primerov rakavih obolenj znanstveniki povezujejo s kemikalijami, med drugimi posledicami pa so levkemija, alergije, astma, neplodnost, zlasti moških. Kemične tovarne vsako leto pošljejo na trg novih 20 milijonov ton kemikalij (Schafer et al. 2004: 9).

Človeško telo ni narejeno tako, da bi se jim znalo upreti. Vendar ima prav vsako, vsaj v razvitih državah, v sebi koktajl kemikalij, narejenih za to, da pobijejo insekte, plevel ter druge škodljivce v kmetijstvu in gospodinjstvih, da pripravki za nego telesa lepše dišijo, da hrana dlje zdrži, da se pohištvo počasneje obrabi ali se ne vžge ... Prav vsak od 9282 testiranih v ZDA je imel v telesu več kot 20 kemikalij, v povprečju so imeli 13 vrst pesticidov. O dolgoročnih učinkih večjega števila kemikalij v telesu ni skoraj še nič znanega (Schafer et al. ibid.).

Po statističnih podatkih ameriški kmetje danes porabijo stokrat več pesticidov kot pred 40 leti, a je izguba pridelkov kljub temu do 40-odstotna, torej dvakrat večja kot pred časom kemikalij. Odpornost proti škropivom je medtem razvilo že 400 insektov (Burja 2005: 40).

Kemična industrija ima ob tem razmeroma močan vpliv na politike in na objavljene novice. Redno podpira politične kandidate in predstojnike uradov, leta 2002 je samo v ZDA za vmesne volitve prispevala 5,5 milijona dolarjev. Podprti kandidati so bili zelo uspešni. Zato ne preseneča, da potem sprejmejo take predpise, ki zadevajo omejitve rabe pesticidov, kot jih napišejo v kemičnih koncernih. Poleg tega imajo nekateri vidni politiki pomembne lastniške deleže v kemičnih tovarnah (Schafer et al. 2004: 32).

Enako ravna z mediji, uporablja notranje in zunanje strokovnjake ter »think tanks« za odnose z javnostjo, lobira pri novinarjih, grozi s tožbami za neprijazno medijsko poročanje, strateško oglašuje in 'priskrbi' strokovnjake. Loteva se tudi univerz, ki jim

zmanjkuje denarja za raziskave. Tako si je, denimo, tudi pri nas znani Novartis za 25 milijonov dolarjev zagotovil pravico, da se prvi pogaja za patente za tretjino inovacij kalifornijske univerze, hkrati pa je postavil dva predstavnika v svet, ki zbira raziskovalne predloge in deli denar zanje (Schafer et al. *ibid.*). Pri nas, na primer, projekt Ekošole podpirata med drugimi Audi (na ekošolah so pripravili projekt Avto v službi človeka in narave) in OMV Slovenija.

V prvi vsaj navidez resnejši naftni krizi leta 1973 je po mnenju Peternela (2005: 1) šlo le za krizo ameriškega gospodarstva. Zato je takratni vrh washingtonske politike preostalemu svetu vsilil krizo, ki je oblikovala ugodne razmere za pozitivne spremembe v ameriškem gospodarstvu. Razširili so prepričanje, da visoke cene koristijo državam proizvajalkam surove nafte, kar pa ne drži, saj je nesporno dokazano, da največ pridobijo najrazvitejše države in svetovne naftne družbe (skupaj 84 odstotkov cene tekočih goriv). Največja naftna družba na svetu je ameriška ExxonMobil, ki je leta 2004 ustvarila 300 milijard dolarjev prihodka in 95 milijard dobička.

Mediji

Kakšne informacije dobijo mediji, če ne upoštevajo nekakšnega pravila, da oblast pošilja v javnost svoji usmeritvi vsečne podatke, kaže novica STA, objavljena 16. junija 2005. Njen naslov je »Cenzorju okoljskih poročil Bele hiše služba pri ExxonMobilu«. Po podatkih v njej je nekdanji uradnik Bele hiše Philip Cooney, ki je bil obtožen, da je cenzuriral in popravljajl uradna znanstvena poročila o segrevanju ozračja, od naftnega podjetja ExxonMobil dobil ponudbo za zaposlitev. Cooney je bil pred zaposlitvijo v Beli hiši lobist ameriške naftne industrije, ki zavrača znanstvene dokaze o povezavi med človeško dejavnostjo, torej emisijami toplogrednih plinov, in segrevanjem Zemljinega ozračja. »Bela hiša še naprej trdi, da Cooney ni delal nič spornega, ampak da je šlo za normalen proces pregledovanja znanstvenih poročil.«

Exxon Mobil, razmeroma majhna, toda finančno zelo močna skupina, se je trudila ustaviti kakršne koli spremembe, ki bi vplivale na njene trenutne poslovne interese.

Tako je imela kot svoj cilj v enem od internih dokumentov navedeno, da je treba globalno ogrevanje predstaviti zgolj kot teorijo in ne kot dejstvo. Učinek te in podobnih skupin se najbolj kaže v medijskih objavah. Medtem ko v znanstvenih revijah med 928 naključno izbranimi članki ni niti enega, ki bi izražal dvom o vzroku glovalnega segrevanja, je v najvplivnejših ameriških časopisih takih kar 53 odstotkov (Gore 2007: 262-264).

Analitično in hkrati kritično se je svojih francoskih kolegov lotil novinar Serge Halimi (2003: 19). Kar se deloma dogaja tudi pri nas, je zagledanost v politike in druge pomembneže, saj se z njimi hranijo rumeni in precej tudi resni mediji. »Politični (pa ne samo in izključno ti, op. a.) novinarji si želijo, da bi se pred oblastniki postavili, da bi bili z njimi v prijateljskih odnosih pod pretvezo, da bi od njih pridobili informacije, ampak tako postanejo dvorjani, ne opravljajo več svojega poklica. Približajo se oblasti in so zato zadovoljni, ker se čutijo pomembne. Večina novinarjev raje tuli z volkovi, da bi učvrstili spravo med javnim mnenjem in oblastjo, uspava svojo prežnost in sreča, s katero se vzdiga, služi kot priznanje,« pravi Halimi (2003: 30).

Tuljenje z volkovi težko pelje k razkritju mehanizmov, ki vodijo v katastrofo. Kljub povečani pridelavi žit in mesa se je število lačnih na svetu leta 2005 prvič po letu 1970 povzpelo na 852 milijonov. Po drugi strani na svetu vsako uro porabijo več kot 100 milijonov dolarjev za različne vojske. Od leta 1998 je vojaška industrija zaslužila vsaj 200 milijard dolarjev (Burja 2005: 32).

Poznavalci niso prizanesljivi do medijev (Petrovčič 2005: 10), saj si ne upajo zastaviti besede za projekte, če javnost o njih dvomi. Zelo hitro upoštevajo mnenja posameznih interesnih skupin, ki sejejo dvom, manj poslušajo strokovnjake in njihove utemeljitve, med drugim zato, ker ne ločijo dobrih utemeljitev od slabih.

3.2.3 Aarhuška konvencija, državne ustanove in nevladne okoljske organizacije

Mimo tega dokumenta, ki ga je Slovenija ratificirala junija 2004, pri obravnavi katerega koli pogleda na okoljevarstvo, pa tudi demokracijo, ne gre. Aarhuška konvencija je,

namreč, kot je bilo že omenjeno, prva uvedla participativno demokracijo, ki je namenjena ravno odločanju o okoljevarstvenih temah. Te niso kar tako, temveč je pravica do zdravega življenjskega okolja ustavno opredeljena in hkrati tudi ena od temeljnih človekovih pravic. »Z Aarhuško konvencijo so njene pogodbenice izkazale javno priznanje pomenu varstva okolja ter ga označile kot bistven pogoj za blaginjo ljudi in uresničevanje temeljnih človekovih pravic, vključno s pravico do življenja« (Mirković 2002: 19).

Aarhuška konvencija je po mnenju Andreja A. Lukšiča (2002: 25) pomembna novost v korpusu mednarodnih konvencij, vsaj z vidika ohranjanja in/ali spreminjanja uveljavljene strankarsko parlamentarne demokratične ureditve razvitih držav. »Najrazvitejše države so se leta 1998 s to konvencijo, ki normativno ureja participativno demokracijo, deklarativno odpovedale zgolj strankarsko parlamentarnemu oblikovanju politike, programov in načrtov na področjih, ki so povezana z okoljem. Konvencija torej ne uvaja participativne demokracije na vseh področjih. Nasprotno. Vsa preostala področja, razen okoljskega, pušča nedotaknjena s prevladujočo strankarsko parlamentarno demokratično ureditvijo. Okoljsko področje je torej postalo področje s posebnim statusom.«

Po konvenciji so vsi nosilci izvršne veje oblasti, torej vsi upravni organi na državni, regionalni in lokalni ravni, ter fizične in pravne osebe, ki opravljajo javne upravne naloge (nosilci javnih pooblastil) ali imajo javne odgovornosti oziroma opravljajo javne naloge in/ali storitve v zvezi z okoljem pod nadzorstvom upravnih organov ali nosilcev javnih pooblastil, dolžni javnosti posredovati informacije, povezane z okoljem.⁹ Strokovnjaki tako menijo, da bi morali biti novinarji, ki so specializirani za poročanje o okoljevarstvu vsak dan 'zasuti' z informacijami, če bi vsi naštetih seveda vzeli konvencijo za svojo. Vendar (pre)pogosto ni tako, ne nazadnje zato, ker se konvencija skoraj nikjer še ni popolnoma prijela, sistem posredovanja informacij pa še ni dodelan.

A razlogi so verjetno tudi drugje, v neznanju novinarjev, ki še ne znajo izkoriščati vseh načeloma ponujenih poti do informacij, nezanimanju njihovih urednikov in šibkosti

---

⁹ Aarhuška konvencija: 2. odstavek 2. člena.

nevladnih organizacij. Drago Kos (2002: 140) ugotavlja, da so »možnosti za komuniciranje s prizadetimi številne in odvisne od konkretne situacije, v bistvu pa obstajata dva temeljna načina, ki nista alternativna, temveč komplementarna: komuniciranje prek medijev in neposredna komunikacija. Prednost naj ima slednja, seveda pa je pri velikem številu udeležencev nujno uporabiti tudi posredno, tj. medijsko komuniciranje.«

Kos (2002: 140) opozarja tudi na slabost medijske obravnave, saj pravi, da je splošno javno mnenje naklonjeno poenostavljenim klišejskim obravnavam večinoma dokaj zapletenih družbenih odnosov in problemov. Množični mediji se temu skorajda ne morejo upreti in zato sodelujejo pri klišejski obdelavi, kar običajno ne prispeva k razjasnitvi problemov. »Senzacionalistični refleksi medijev se pogosto ujame s strategijo žrtve, ki jo zavzemajo posamezniki in skupine, kadar imajo opraviti z večjim posegom v svoj prostor. Zaradi enosmernega toka informacij je njihov učinek vse pogostejše dojet kot usmerjena propaganda ali kot komercialno motiviran senzacionalizem.«

Vendar so spodbude, znanja in prakse, ki so potrebni za varstvo okolja, tako pestri, da njihova raznovrstnost presega logiko delovanja državnih in lokalnih ustanov. Tudi Aarhuška konvencija tako pripisuje velik pomen okoljskim nevladnim organizacijam, ki bi jim morala biti država v oporo. Po popisu (Marega 2001: 10) je glavni dejavnik okolja tudi javnost, njena udeležba pa odločilna.

V Sloveniji je takrat na področju okolja delovalo 150 organizacij, okoljskih aktivistov je bilo več kot 7000, podpornikov nevladnih okoljskih organizacij pa dobrih 12.000. Več kot 65 odstotkov teh organizacij je imelo letni proračun nižji od 8300 evrov, samo 12 odstotkov jih je imelo zaposlene vodje projektov za poln ali polovični delovni čas. Le petina nevladnih organizacij je menila, da je njihovo finančno stanje ugodno za izvajanje projektov. Med težavami in ovirami za uspešno delovanje je bilo na prvem mestu prav nezadostno financiranje. Najpomembnejša finančna vira sta bila članarina in razpisi za projekte na državni ravni. Ni težko ugotoviti, da nevladne okoljske organizacije niso bile (in še vedno niso) posebej vplivne.

Tej tezi pritrjuje tudi Lukšič (2002: 29), ko pravi: »Kar pa se tiče distribucije dela teh sredstev (davkov, op. a.) okoljskim nevladnim organizacijam, ki bi jo javna oblast lahko v zadnjih desetih letih, odkar okoljske nevladne organizacije pri nas obstajajo, izvajala za njihovo sistemsko, kadrovsko in strokovno krepitev, naj povzamem oceno, oprto na raziskave in primerjalne študije z drugimi državami, da je na tem področju javna oblast naredila bore malo. Očitno je, da javna oblast v Sloveniji še vedno verjame, da lahko dobi od okoljskih nevladnih organizacij tisto, kar potrebuje, ne da bi na to področje vlagala več, kot je do sedaj.«

3.2.4 Nabor razlogov za slabši položaj okoljevarstva

Najverjetnejši temeljni razlogi za slabši položaj okoljevarstvenih besedil v medijih tičijo v navajenosti prebivalcev, zlasti tistih v državah z višjim statusom, na lagodno življenje. V medijih je stalno prisotno prepričevanje, da je potrošništvo gonilo gospodarske rasti, ta pa temelj visokega standarda življenja. Sedanja gospodarska rast je po vseh znanstvenih ugotovitvah povezana z večjo porabo energije in, pred razvojem novih virov, z večjim onesnaževanjem.

Drugi sklop razlogov je povezan z nezmožnostjo znanstvenikov, da bi natančno napovedali, kaj se bo zgodilo s planetom v prihodnjih desetletjih. Tretji sklop se navezuje na preslabo podpirane nevladne okoljske organizacije, četrti pa na neznanje novinarjev in urednikov v medijih. Na prvi, drugi in četrti sklop razlogov so opozorili tudi na 6. letni konferenci Evropske meteorološke zveze v Ljubljani, na okrogli mizi Podnebje in mediji, 7. septembra 2006.

4. BESEDILA V DELU, VEČERU, DNEVNIKU TER NA TVS IN POP TV

4.1 Novinarsko besedilo

Zaradi resnično obsežne dokumentacije oziroma velikega števila besedil (več kot 400) sem analizo skrčil na poglavitne teme, ki jih obravnavajo novinarji v svojih besedilih,

na pomembnost teh tem za posamezen medij, kar se kaže po tem, na katere strani jih uvrščajo in v kakšnem žanru so napisana. Pri slednjem je še najbolj uporabna kar Delova notranja razvrstitev besedil po pomembnosti (in vrednosti v denarju). Razvrščena so od najnižje do najvišje vrednosti; vest, podpis pod fotografijo, fotografija, priredba, poročilo, nadgrajeno poročilo, reportaža, pogovor, daljši intervju, članek, analitični članek, tema dneva, komentar oziroma ocena, mnenjsko-analitično besedilo.

Vest je kratek opis ali napoved dogodka, priredba je strnjeno ali zgolj prevedeno besedilo iz drugih virov, poročilo je zapis o dogajanju na nekem dogodku (najpogosteje s tiskovne konference ali seje), če je obogateno še z mnenji drugih, pa je nadgrajeno. Članek je v tej opredelitvi besedilo, ki ni povezano z nekim navadno vnaprej napovedanim dogodkom (kot poročilo), temveč novinar v njem pridobi podatke o določeni zadevi, ki se zdi zanimiva za bralce. V teh primerih so pogosto soočena mnenja različnih državnih ustanov, podjetij, posameznikov ... Analitični članek osvetli neko zadevo z več zornih kotov, primerja podatke. Ta razdelitev je uporabna tudi za analizo televizijskih besedil, saj ta nastajajo podobno kot časopisna, le da so izjave, ki jih želi novinar vključiti v prispevek, posnete. Pri analizi televizijskih prispevkov je treba upoštevati tudi časovno dimenzijo, ali za določeno temo porabijo 30 sekund ali si vzamejo za boljšo osvetlitev več časa.

Manca Košir (1988: 63) uvršča besedila v dve večji skupini novinarskih zvrsti, informativno in interpretativno, ki se ločita po tem, ali avtor navaja svoje poglede na določeno temo oziroma mnenja ali ne. V praksi je strogo ločevanje že teh temeljnih skupin v mnogih primerih zelo težavno, če že ne nemogoče, saj lahko avtor svoje mnenje v, na zunaj popolnoma informativnem besedilu, izrazi tudi s selektivnim povzemanjem podatkov ali stališč drugih. Manca Košir omenjeni večji skupini besedil razčleni na manjše podskupine novinarskih diskurzov ali žanrov, tako med tipične za informativno zvrst uvrsti vestičarsko, poročevalsko, reportažno in pogovorno vrsto, za interpretativno zvrst pa komentatorsko, člankarsko in portretno vrsto.

Za potrebe te analize zgolj na kratko povzemam temeljne značilnosti najpogostejših zvrsti novinarskih besedil, ki jih obširneje pojasni Manca Košir (1988: 67-83). **Vestičarska vrsta** informira o dogodku, najpogosteje preteklem, lahko pa ga naznanja. Bistvo vesti je ažurnost poročanja. Odgovarja samo na štiri vprašanja, ki se nanašajo na dogodek, katerega ozadje je bralcu praviloma že znano: kje (je bil), kdaj (se je zgodil), kaj (se je zgodilo) in kdo (so bili nosilci dogajanja). **Poročevalska vrsta** se ukvarja s potekom dogajanja, pri katerem ni značilna njegova enkratna individualnost kot pri vesti, temveč zanimivost. Predmet poročanja pa so vnaprej napovedani dogodki. **Pogovorna vrsta** so običajno intervjuji z javnimi osebami ali strokovnjaki, ki omogočajo globlji vpogled v dejstva iz vestičarske vrste. Dogodek v pogovorni vrsti je proizveden, s tem pa novinar intervjuvancu ali temi, o kateri teče pogovor, utrdi status. Med interpretativnimi besedili je največ komentarjev. **Komentatorska vrsta**, kot vse vrste interpretativnih zvrsti, ocenjuje in vrednoti predmet analize. Novinarja pri tem zanimajo ozadje dogodka oziroma vzroki in posledice dogajanja. Odgovarja na vprašanja zakaj (se je nekaj zgodilo) in kako (se je to moralo zgoditi).

Vire podatkov sem za potrebe te analize skrčil na zaokrožene celote. Občina tako vključuje župane, mestne uprave, občinske svete in regionalne razvojne agencije, ki predstavljajo del interesov več občin. Država predstavlja vlado in državni zbor pa tudi državne ustanove, ki se ravna po državnih programih. V okvir podjetij sem zajel izjave direktorjev in njihovih drugih predstavnikov. Nevladne okoljske organizacije so podrobneje opisane v prejšnjih poglavjih. Stroka so pretežno fakultete, raziskovalne ustanove, inštituti, neodvisni strokovnjaki in tudi gasilci, če govorijo o vzrokih požarov, njihovem poteku, tehnikah reševanja in podobnem. Mednarodne organizacije so po podmeni, da dajejo določeno referenco za ravnanje v Sloveniji od zunaj, tako Evropska unija kot Organizacija združenih narodov. Občani so običajni posamezniki, ki jih novinarji sprašujejo za mnenje, še neformalizirane civilne iniciative oziroma združenja občanov. Krivci pa so tisti, ki so jim pristojni organi dokazali odgovornost za določeno onesnaženje.

4.2 Delo

4.2.1 Okoljevarstvo v Delu oktobra 2004

V Delu, njegovih notranjih tedenskih prilogah (Znanost, Na kolesih) in v Sobotni prilogi je bilo oktobra 2004 objavljenih 57 besedil z okoljevarstveno vsebino oziroma vsaj podlago za okoljevarstveni razmislek. Nobeno besedilo ni bilo objavljeno na **prvi strani**, na **drugi** pa en članek o tem, da črnograditeljem po sodbi ustavnega sodišča grozi izgon iz Triglavskega narodnega parka, trije o tem, kako spodbujati javni prevoz (mnenja so soočili sindikat prevoznikov, gospodarska zbornica in ministrstvo za promet) ter vest o tem, da je minister za okolje in prostor Janez Kopač edini prejel dinozavra, oskarja za uničevanje podnebja. Na prestižni **zadnji strani** se je znašla vest, povzeta po STA, da je ruska дума ratificirala Kjotski protokol, in poročilo o tem, da varstveniki narave protestirajo proti prevozu ameriških jedrskih odpadkov čez Francijo, kjer imajo tovarno za predelavo.

Na **tretji strani** Dela, ki je tako kot druga namenjena dogodkom dneva, sem našel devet besedil, povezanih z okoljevarstvom. Tri se navezujejo na načrte Termoelektrarne Šoštanj, da bo kupila plinske oziroma do okolja prijaznejše turbine za proizvodnjo elektrike, vsa imajo za vir direktorja termoelektrarne, tudi intervju. V enem primeru je besedilo (članek) na tretji strani povezano z nezadovoljstvom občanov zaradi gradnje centra za reciklažo odsluženih vozil, drugo (poročilo) s posvetom na bienalu industrijskega oblikovanja in ugotovitvijo, da je lesena hiša najprijaznejša, tretje (poročilo) s predstavitvijo nacionalnega programa varstva okolja, četrto (članek) z rudniki v zapiranju in kako draga bo njihova sanacija, peto (članek) s katastrofo zaradi lubadarjev, saj bo škode za več kot 750 milijonov tolarjev, šesto (članek) pa s tem, da je Inštitut za oceane pripravljen pomagati v sporu glede meje s Hrvaško (omenjeni so onesnaževanje, ribolov in segrevanje morja).

Na **mnenjski strani** besedil o okoljevarstvu ni bilo.

V **Sobotni prilogi** sta bili oktobra 2004 objavljena dve besedili, povezani z okoljevarstvom, vendar sta imeli obe poudarek na drugih stvareh. Eno govori o velikih nahajališčih nafte v Sudanu in vojni za energetske vire. Drugo se ukvarja s proslavo ob 50-letnici priključitve cone A Italiji in je zgolj poetično povezano z okoljevarstvom, ko pravi, da je Trst v smogu in naj potegne kraška burja.

Dve besedili sta se znašli na **gospodarskih straneh**, in sicer, da les odteka v tujino, lahko pa bi ga izkoristili pri nas za pridobivanje energije (članek), ter opis ekoloških naložb Melamina (poročilo).

Na **straneh kronike** so bila objavljena tri besedila o preložitvi glavne obravnave zoper človeka, ki je na črno izkopal gramoz in ogrozil zajetje pitne vode, da so bile končno vročene ovadbe zaradi izlitja nevarnih snovi pri drugem vodnem zajetju in da je prevrnjena cisterna popolnoma zaprla promet čez Trojane.

V **Panorami**, bolj reportažno obarvani strani, so objavili šest besedil, o japonskih alternativnih virih energije, o tem, da odpadni mobilni telefoni uničujejo planet, o lakoti zaradi izumiranja vrst (priredbe), o načrtovani potopitvi dela kanjona Tare, o evropskem dnevu opazovanja ptic (članka) in pogovor z interpretom narave, ki je povedal, da je varovanje narave lahko dober posel.

V **Znanosti** sem našel dva zapisa, o varovanju ogroženih morskih datljev in o neionizirnih sevanjih. Avtorja zapisov sta zunanja strokovnjaka. V prilogi **Na kolesih** sta bila prav tako dva članka, eden o varčevanju z gorivom, drugi o avtomobilskih davščinah. Na četrti strani Dela, ki je namenjena novicam **iz sveta**, je bil en članek povezan s potrditvijo Kjotskega protokola v ruski vladi.

Večina besedil (23) je objavljenih na **lokalnih straneh**. Novinarji poročajo o iztokih iz opuščene rudnika, izpustih kemične tovarne, manjšem obisku Triglavskega narodnega parka, o soljenju pozimi, o ohranjanju gliv in sove, čistilnih napravah, reciklažnih centrih, škropljenju njiv, ekoloških poteh, napeljevanju plina, sporni

usnjarski deponiji, sežigu odpadkov, vodnih virih v Alpah, ogrevanju, medvedih, zapori središča Ljubljane in vodovodnih sistemih. Gre za mešanico poročil in člankov.

Glede na navedene **vire podatkov** (ne glede na to, ali so jih posredovali sami ali so novinarji prosili zanje) prednjačijo državne ustanove, od ministrstev do organov v njihovi sestavi, kot so, denimo, inšpektorati. Citirani so 17-krat. Podjetja sledijo s 16 navedbami, potem občine z desetimi, strokovnjaki oziroma specializirane organizacije z devetimi, fakultete s štirimi, sodišča, policija in mednarodne organizacije (FAO in Greenpeace) s po dvema, nevladne organizacije pa ravno tako kot onesnaževalci s po eno. Opozoriti je treba, da gre velikokrat za soočenje mnenj med posameznimi viri, v nekaterih besedilih pa sogovornik ni naveden (gre bodisi za to, da novinar obuja temo, o kateri je že pisal in ugotavlja, kaj se je spremenilo, bodisi za priredbo), zato se število besedil ne ujema s številom virov.

Glede na **zvrst** besedila ne presegajo ravni članka. Oktobra 2004 v Delu ni bilo nobenega intervjuja, razen tistega z direktorjem Termoelektrarne Šoštanj, in nobenega komentarja, povezanega z okoljevarstvenimi temami.

4.2.2 Okoljevarstvo v Delu maja 2005

Maja 2005 je bilo v Delu, prilogah Znanost, Na kolesih in Sobotni prilogi, objavljenih 46 okoljevarstvenih besedil. Spet nič na **prvi strani**, neizkoriščena je ostala tudi najboljša priložnost za to, saj je bilo na prvi strani objavljeno poročilo o srečanju energetskih ministrov držav članic EU, ki so se pogovarjali o zmanjševanju odvisnosti od nafte. Tudi tema dneva se ni dotaknila okolja, morda le toliko, da zagovarja učinkovitost pri porabi energije, ne pa omejevanja z, denimo, boni. Tudi na **drugi strani** ni bilo besedil, povezanih z okoljevarstvom.

Na **tretji strani** jih je bilo devet. V enem primeru komunalno podjetje protestira, ker je Evropska okoljska agencija uvrstila portoroški kopališči na črni seznam (članek), v drugem ministrstvo za okolje in prostor govori o svojem proračunu (poročilo), v dveh

občine zavračajo radioaktivne odpadke (poročilo), v dveh besedilih je govor o nestrokovnem odstranjevanju azbesta v Celju (članek), eno besedilo je nadaljevanje poročila s prve strani o obisku vlade v Mariboru (jama gudrona - poročilo), eno je povzetek Eurobarometrove ankete o varovanju okolja, eno, članek, pa govori o vetrnih elektrarnah na Volovji rebri.

Na **zadnji strani** sta bili objavljeni dve besedili, eno o praznovanju v Franciji, še preden so bili izbrani za postavitve poskusnega termonuklearnega reaktorja (poročilo), drugo pa o tem, da Hrvaška noče odlagališč radioaktivnih odpadkov iz Krškega, vir je bilo hrvaško ministrstvo za okolje (poročilo).

Na **mnenjski strani** sta bili objavljeni dve besedili, povzeti iz Le Monda in Spiegla. Prvo je zapis o tem, da rakotvorni azbest mori Evropejce, drugo pa o tem, da Združeni narodi prisluškujejo ilegalnim atomskim poskusom.

V **Sobotni prilogi** so se okoljevarstvenih tem lotili le 14. maja. V intervjuju z Mičem Mrkaičem je temu namenjeno le eno vprašanje in en odgovor, v članku McDizel – pridelava domače hrane za avtomobile, pa je govor o izdelavi biodizla.

V prilogi **Znanost** so izšla tri besedila: o taljenju ledenikov (članek), o švedskih in francoskih izkušnjah pri odlaganju radioaktivnih odpadkov (analitični članek) in o seminarju o ogrevanju na biomaso za projektante (poročilo). **Gospodarske strani** so objavile štiri besedila: o možnem stečaju Energetike Preddvor (daljinsko ogrevanje na biomaso - poročilo), o direktivi o registraciji kemikalij (poročilo), o evropskem pomenu daljnovodov (povečanje deleža obnovljivih virov energije in varovanje okolja - poročilo) in o prestrukturiranju živilske industrije z biopridelki in izdelki (poročilo). **Kronika** ni objavila nobenega besedila, povezanega z okoljevarstvom. Priloga **Na kolesih** je 9. maja vsebovala zapis o plinu za pogon avtomobila (članek).

Na **lokalnih straneh** je bilo objavljenih 23 besedil, povezanih z okoljevarstvom. Besedila govorijo o sporni gradnji na zaščiteneh območjih, o prireditvah in posvetih ob tednu gozdov, hoji v gore, živalskem in botaničnem vrtu, sporni gradnji gozdne vlake,

komunalni infrastrukturi na podeželju, onesnaženosti vode, sevanjih mobilne telefonije, uvajanju biodizla, cenah vode, o lobiranjih za elektrarne na Muri, ohranjanju živalskih vrst, črnih odlagališčih odpadkov, varovanju Jadranskega morja pred balastnimi vodami, sodobnih odlagališčih odpadkov in o melioracijah. Večkrat je šlo za poročila kot članke.

Po citiranih **virih podatkov** maja 2005 vodijo državne ustanove z inšpektorji s 16 navedbami, sledijo občine oziroma župani s 14 navedbami, nato strokovna združenja, organizacije ali strokovnjaki s 13, podjetja z deset, nevladne organizacije, civilne iniciative in evropske ustanove s po dvema, sodišča, policija, fakultete, onesnaževalci in evropska raziskovalna ustanova pa s po eno.

Po **zvrsti** gre izključno za vesti, poročila in članke, v dveh primerih za analitična članka, v enem za košček intervjuja, v enem pa za obsežnejši članek v Sobotni prilogi.

4.2.3 Okoljevarstvo v Delu marca 2006

Marca 2006 je bilo v Delu objavljenih 55 besedil, povezanih z varovanjem okolja. Nobeno se ni znašlo na **prvi** ali **drugi** strani, prav tako ne na **mnenjski** in v **Sobotni prilogi**. Na **zadnji strani** pa je bilo ob svetovnem dnevu voda objavljeno besedilo (članek) z navedbami, da petina Zemljanov nima dostopa do pitne vode in da bolezni, ki jih povzroča onesnažena voda, ubijejo več ljudi kot vojne.

Na **tretji strani** je bilo objavljenih 11 besedil. Govorijo o protestu okoljevarstvenih organizacij zoper resoluciji o prometni politiki, vladni predstavitvi te resolucije, o takrat še glavni okoljevarstveni temi, plinskih terminalih v Tržaškem zalivu, pa so nove podrobnosti predstavljene v štirih besedilih. Elektrarnam na Muri sta posvečeni dve besedili, iskanju lokacije za odlagališče radioaktivnih odpadkov, čedalje pogostejšim naravnim nesrečam in onesnaženi zemlji Tehnološkega parka Celje pa po eno. Gre za vesti, poročila in članke.

Na **četrty strani**, ki je marca 2006 še sodila v sklop Dogodki dneva, je bilo 18 okoljevarstvenih besedil. Povezana so z odpadno električno in elektronsko opremo, radioaktivnimi odpadki (dve poročili), plinskimi terminali (dve poročili), vetrnicami, elektrarnami na Muri (vest in članek), svetovnim dnevom vode, pitno vodo za severovzhodno Slovenijo, celjskim tehnološkim parkom (dva članka), lesno biomaso, biodizlom, čistilno napravo v Izoli, črnimi gradnjami v Triglavskem narodnem parku, črno gradnjo v Strunjanu in sovami, pomembnimi za naravno ravnovesje v gozdovih.

V prilogi **Znanost** je bilo objavljenih osem besedil: dva pogovora, prvi o okoljevarstvu v arhitekturi in urbanizmu, drugi o ekoremediacijah, en analitični članek o plinskih terminalih, eno mnenje strokovnjaka o kakovosti pitne vode, štiri besedila, podkrepljena z znanstvenimi izsledki, pa govorijo o vrednosti narave, kroženju vodne mase v Tržaškem zalivu, trajnostnem razvoju in ogroženih podzemnih vodah.

Na **gospodarskih straneh** je bilo z okoljevarstvom povezanih šest besedil. Med njimi dve o načrtovanem naftovodu od Constanze do Trsta, ki bi povzročil več ekološke škode kot vseh koristi (pogovor in poročilo), eno o gensko spremenjenih poljščinah (poročilo), prav tako eno o zeleni knjigi o evropski energetske strategiji, ravnanju z odpadno embalažo in recikliranju kartuš za tiskalnike.

V **Panorami** je bilo le besedilo o renaturiranju potoka na Dunaju, na strani **Svet** pa poročilo o porabi energije z opozorilom, da bi bila za zadovoljitev energetskih potreb Kitajske in Indije, če bi porabili toliko energije na prebivalca kot Evropa, potrebna vsa energija, kar jo proizvedemo na svetu.

Na lokalni strani **Ljubljana** je bilo objavljenih devet besedil: o zbiranju organskih in ločevanju drugih odpadkov, o ogroženem Barju, o kakovosti pitne vode (članki), forumu za pitno vodo, čistilni akciji in onesnaženosti Ljubljanice (podpisi pod fotografijo), spomladanskem preseljevanju dvoživk (poročilo z dvema fotografijama in zemljevidom) in mala anketa o zaupanju v kakovost vode iz pipe.

Po citiranih **virih podatkov** so marca 2006 podjetja za las prehitela državo z njenimi organi (25 proti 24), sledijo strokovnjaki za posamezna področja s 14 navedbami in občine s 13 navedbami. Občani so novinarjem posredovali podatke ali mnenja šestkrat, nevladne organizacije petkrat in mednarodne organizacije trikrat.

Žanrsko le besedila v prilogi Znanost presegajo raven članka (z izjemo krajšega pogovora), med njimi tudi komentar. Več je vesti, podpisov pod fotografijo in poročil.

4.3 Dnevnik

4.3.1 Okoljevarstvo v Dnevniku oktobra 2004

V Dnevniku je oktobra 2004 izšlo 43 besedil, povezanih z varovanjem okolja. Na **prvi strani so** pretežno objavljali uvode v bolj razčlenjena besedila na drugi in tretji strani, ki nosita naslov V središču pozornosti. Vendar so se tako na prvi strani znašla besedila o razglasitvi hrvaške ekološko ribolovne cone, o tem, da se kitajski agentje za odkup odpadkov ozirajo tudi po Sloveniji, da liter bencina onesnaži milijon litrov pitne vode, in o tem, da se najceneje ogrevamo s poleni.

V **središču pozornosti** je bilo 11 besedil, ukvarjajo pa se z oskarjem za prispevek k spremembam podnebja, ki ga je dobil minister Janez Kopač (poročilo), hrvaško ekološko ribolovno cono (poročilo), ki ji je dodan tudi komentar, preplačano akontacijo za škodo po suši (članek), naročanjem kurilnega olja pred napovedano podražitvijo (članek), kitajskimi kupci odpadkov (članek), nesrečo cisterne z dizlom na Trojanah (poročilo), ogrevanjem (analitični članek), predstavitvijo prostorske in gradbene politike na ministrstvu za okolje in prostor (poročilo), mladimi, ki so čedalje višji, težji in manj vzdržljivi (priredba) ter proizvodnjo elektrike s sončno energijo (članek).

Na **lokalnih straneh** je bilo objavljenih 22 besedil, povezanih z ovadbami zaradi pesticidov v vodi, lubadarjem, preobremenjeno cesto, iskanjem termalne vode, naraslimi vodami in plazovi (opozorjeno, da smo za veliko škode krivi sami, ker bi kar

vse pozidali), potresno vajo, odstranjevanjem azbesta, rakom v Socki, ki menda nima nič skupnega s pesticidi, nafto, ki je iztekla v Rižano in morje, sporno izbiro ponudnika čistilne naprave (tri), usnjarsko deponijo in onesnaženjem potoka, črno gradnjo (dve različni), tropsko solato v mrtvicah, predelovalcem odpadkov na neprimerni lokaciji (en delujoči in en načrtovani) in referendumom o hidroelektrarni Moste. Prevladujejo poročila, nekaj je tudi člankov.

Na strani z **mednarodno politiko** so v Dnevniku uvrstili zapis o upornikih v Nigeriji, ki od naftnih družb zahtevajo odškodnino za uničeno okolje (priredba), o evropskem protibegunskem projektu, ki je ostal brez podpore (poročilo), o ratifikaciji Kjotskega protokola v ruski dumi (poročilo) in o 64-letni Kenijki Wangari Mathai, trmasti pogozdovalki, ki je dobila Nobelovo nagrado (priredba).

Na **gospodarskih straneh** je bilo objavljeno le besedilo, da o sevanjih mobilne telefonije velika večina ljudi ne ve dovolj (poročilo), na straneh kronike pa besedilo o vloženih ovadbah zoper vpletene v odlaganje sodov z nevarnimi snovmi nad vodnim zajetjem (poročilo).

Po navedenih **virih podatkov** prednjačijo država in njeni organi s 14 navedbami, sledijo občine in podjetja s po osmimi, stroka s sedmimi, nevladne organizacije s petimi, gasilci in civilna združenja s po tremi, črnograditelji z dvema, neodvisni raziskovalec, policija, fakultete, tiskovna agencija in evropske ustanove pa s po eno. Dve besedili imata za vir navedbo »po naših podatkih«.

Glede na **žanr** tudi v Dnevniku prevladujejo poročila in članki, z izjemo komentarja o hrvaški ekološki coni.

4.3.2 Okoljevarstvo v Dnevniku maja 2005

Maja 2005 je bilo v Dnevniku objavljenih 34 besedil z okoljevarstveno vsebino, poleg tega še tri v prilogi Zelena pika. Najbolj okoljevarstveno obarvan je bil Dnevnik 14.

maja, ko so bile že na **prvi strani** glavna tema podnebne spremembe (Talci novega podnebja – Podnebnim spremembam se ne moremo izogniti, zato se bo treba prilagoditi), na to sta se navezovali tudi karikatura na prvi strani in vsa druga stran, s poročilom s strokovnega posveta in telefonsko raziskavo o seznanjenosti z možnimi posledicami globalnega ogrevanja in spremenjenega vremena. Na prvi strani so bili tudi uvodi v besedila o odmevih na bruseljsko oceno o kakovosti slovenskih kopalnih voda, o raziskavi kakovosti življenja v Evropi, o raziskavi, kaj bi morala nova vlada najprej urediti, in o pridobljenih prvih izvornih celicah po meri pacientov.

V središču pozornosti so se znašli ministrstvo za okolje in prostor s poročilom o proračunu, razstava v Tivoliju »Zemlja, pogled z neba« (podpis pod fotografijo), javnomnenjska raziskava, kaj mora vlada opraviti najprej (ureditev ekoloških problemov je kot prednostno nalogo navedlo le 0,5 odstotka vprašanih), odstrel medveda (poročilo), že omenjene podnebne spremembe, pregreta razprava o radioaktivnih odpadkih (članek) in komentar Sebastjana Kopušarja o iskanju lokacije za odlagališče radioaktivnih odpadkov (6. maja 2005), v katerem se je zavzel za argumentirano razpravo in opredelil proti populistom. Skupaj torej sedem besedil.

Na **zadnji strani** so enkrat povzeli bruseljsko poročilo o kakovosti slovenskih kopalnih voda, enkrat napovedi profesorja z univerze v Firencah, da bo poletje peklensko vroče, tretjič pa napovedi seizmologov na letni konferenci na Dunaju, da se bodo najhujši potresi šele zgodili.

Na **lokalnih straneh** so bila besedila (18) povezana s kakovostjo slovenskih kopalnih voda (dve), prometom in s hrupom, ki ga povzroča, napovedjo začetka delovanja čistilne naprave, tednom gozdov, odlagališči odpadkov (dve), daljnovodom po polju, možnostjo ogrevanja Krškega s toploto iz nuklearke, spornim odstranjevanjem azbesta, nezaprtem obalnega onesnaževalca, širitvijo Luke Koper, lubadarjem, avtomobili, ki onesnažujejo mesta, Triglavskim narodnim parkom, čistostjo Ljubljane v očeh tujcev, črnimi odlagališči odpadkov na Barju in javnim prevozom. Prevladovala so poročila.

Glede na **vire podatkov** je država s svojimi ustanovami (tudi inšpektorati) po navedbah zaostala za občinami, saj je bila omenjena osemkrat, občine pa devetkrat. Strokovnjaki sledijo s šestimi navedbami, podjetja s petimi, civilna združenja z dvema ter fakultete, nevladne organizacije in evropske ustanove s po eno. Dnevnik je poleg tega povzel eno javnomnenjsko raziskavo, dve pa pripravil sam.

Po **žanrih** je podoba precej razgibana, čeprav spet prevladujejo poročila, največ članki. Med izjemami so karikatura, reportažni zapis o črnih odlagališčih odpadkov na Barju, intervju z direktorico Ljubljanskega potniškega prometa o javnem prevozu, grafični prikazi rezultatov javnomnenjskih raziskav in, seveda, komentar o iskanju odlagališča za nizko in srednje radioaktivne odpadke.

4.3.3 Okoljevarstvo v Dnevniku marca 2006

Objavljenih je bilo 32 besedil. Na **prvo stran** sta se okoljevarstveni vsebini prebili 30. marca, ena kot uvod v obširnejši članek o načrtovanih plinskih terminalih v Tržaškem zalivu, katerega večji del je bil objavljen na četrti strani, druga pa je povzetek poročil o poplavah po Evropi. **V središču pozornosti** do četrte strani se je poleg tega znašlo le še poročilo o tem, da bi bilo naivno pričakovati, da pandemij gripe ne bo več (poročil o pojavih ptičje gripe in žrtvah nisem vključeval v analizo, v tem besedilu pa je gripa povezana z okoljevarstvom). Na **zadnji strani** je Dnevnik objavil še poročilo z ženevskega avtomobilskega salona, s poudarkom na 'zelenih' avtomobilih.

Na **lokalnih straneh** je bilo 23 besedil poveznih z okoljevarstvom. Govorijo o rudnikih živega srebra v Sloveniji in Španiji, odlagališčih odpadkov (tri), novih čistilnih napravah, zapuščenih vozilih, plinskih terminalih (dve), plinovodih, javnem prevozu, taksah za odvajanje vode, privezih v Jernejevem kanalu, brezplodnih opozorilih na onesnaževanje voda, radioaktivnih odpadkih (članek in komentar), opazovanju redkih ptic, gradnji tehnološkega parka na onesnaženih tleh, ločevanju odpadkov, zdravju gozdov, pa tudi o ogroženem hrošču, ki ogroža gradnjo trgovskega centra.

V **Stališčih in odmevih** na 9. strani je Dnevnik 23. marca, ob svetovnem dnevu voda, objavil gostujoči komentar Dušana Pluta »Voda je strateški vir«. Na strani **Svet** je izšel en članek o tem, da proizvajalke nafte komaj dohajajo čedalje večje potrebe. Šestega marca sta bili objavljeni dve okoljevarstveni besedili, na strani **Zdravje** povzetek navodil za čiščenje z naravnimi čistili in na 16. strani prevod razmišljanj Joela Levyja, ki pravi, da je ekocid, največja nevarnost, ki nam grozi, že v polnem zamahu. Podoben povzetek je tudi na 20. strani, 31. marca: »Kite ubijajo vojaški radarji«.

Glede na **vire podatkov** so novinarjem Dnevnika največ povedali predstavniki občin (11), sledijo predstavniki državnih ustanov (sedem), strokovnjaki na področjih, o katerih govorijo besedila (šest), in podjetja (pet). Občani so posredovali podatke dvakrat, nevladne organizacije pa le enkrat.

Žanrsko so besedila v Dnevniku pretežno vesti, poročila, prevodi, povzetki in članki. Objavili so tudi dva intervjuja (o javnem prevozu na Dunaju in o sanaciji rudnikov živega srebra) ter dva komentarja.

4.4 Večer

Večer ima precej drugačno vsebinsko zasnovo kot Dnevnik in Delo, kar se pozna tudi pri analizi. Strani so, namreč, drugače razporejene, veliko bolj obsežne pa so lokalne strani, povezane zlasti z dogajanjem na severovzhodu države.

4.4.1 Okoljevarstvo v Večeru oktobra 2004

V Večeru je bilo oktobra 2004 objavljenih 43 besedil z okoljevarstveno naravnostjo. Na **prvo stran** so se prebile le napovedi besedil o načrtovani gradnji verige hidroelektrarn na Spodnji Savi in o nesreči cisterne s plinskim oljem na Trojanah. **Od druge do pete strani**, kjer so objavljena besedila »V žarišču«, je izšlo deset besedil. Na drugo in tretjo stran je Večer uvrstil razčlenjeno poročilo o načrtovani gradnji verige hidroelektrarn na Savi s skico, na tretjo poročilo STA o rezultatih testiranja krvi

ministrov držav članic EU, ki je onesnažena z več kemikalijami, poročilo o odprtju regijske pisarne inženirske zbornice, ki si prizadeva za trajnostno gradnjo, in poročilo s tiskovne konference ministrstva za okolje in prostor o okoljskih taksah, na četrto intervju z Andrejem Kranjcem iz Agencije za okolje o Kjotskem protokolu, na peto dva komentarja Bojana Baumana o tem, da je Rusija podpisala Kjotski protokol, in o celjskem odgovornem ravnanju s smetmi ter njegov intervju z dr. Markom Topičem o pridobivanju elektrike s pomočjo sončne energije.

Na **gospodarskih straneh**, od torika do petka, na osmi in deveti strani, je bilo objavljeno poročilo o načrtovani plinifikaciji šoštanjske termoelektrarne. Na osmi strani, vendar v ponedeljek, ko je ta stran namenjena dogodkom v državi, so objavili tudi poročilo o potresni vaji v Ljubljani. Na strani z **reportažami in zanimivostmi** (14) sta bila objavljena reportaža o vidri na Goričkem in krajši zapis o rastlinski čistilni napravi.

Lokalne strani Večera se praviloma začnejo na 15. in 16. strani s Slovenijo. Naslednji dve sta namenjeni Mariboru, po ena pa Celju in Koroški ter Pomurju in Podravju. Na teh straneh je izšlo 25 besedil. Poročila govorijo o morebitnem sosežigu odpadkov v trboveljski cementrni, o trasi hitre ceste v Kopru, o vidri na Goričkem, načrtih ureditve okolice jezera pri Sv. Trojici, kanalizaciji in vodovodu, o načrtih za odstranitev pesniškega gudrona, o posvetu o ravnanju z gradbenimi odpadki, čezmernih emisijah trboveljske termoelektrarne, o razpokah na hišah v romskem naselju, celjskih načrtih za postavitev toplarne, kjer bi kurili odpadke, o usodi kemične tovarne (dve), o vaji Potres, razgradnji izrabljenih motornih vozil, o še vedno neporušeni črni gradnji, odločbah za rušitev objektov, o načrtih skupnega vodovoda v Pomurju (dve), o referendumu o hidroelektrani Moste in o naravovarstveni zaščiti območja ob Dravi; dva komentarja pa o gudronu pri Pesnici in presenetljivi napovedi pocenitve daljinskega ogrevanja v Mariboru. Objavili so tudi intervju z raziskovalko možnosti čiščenja naravnih vodnih virov v inštitutu Unesca IHE na Nizozemskem iz Polzele. Med besedili sicer prevladujejo poročila.

Na 21. strani je navadno **Črna kronika**, a ne vedno. Tu so objavili štiri besedila o neurejenem avtoodpadu, poginu rib v gramozni jami in ovadbah zaradi izlitja nevarne

tekočine blizu vodnega zajetja, nadaljevali pa so tudi poročilo s prve strani o nesreči cisterne z dizlom na Trojanah.

Po **virih podatkov** prednjači država s 17 navedbami, sledijo ji podjetja s 13, občine z 12, združenja občanov s sedmimi, stroka s petimi, policija in nevladne organizacije s štirimi, ustanove EU ter fakultete in onesnaževalci pa s po dvema.

Po **žanrih** v Večeru prav tako prevladujejo poročila, vendar imajo tudi več komentarjev in intervjujev.

4.4.2 Okoljevarstvo v Večeru maja 2005

V Večeru je bilo maja 2005 objavljenih 37 besedil, povezanih z varovanjem okolja. Na **prvo stran** se ni prebilo nobeno, niti z uvodom, še na **drugi strani** so bile samo tri vesti: o načrtovani sanaciji gudronskih jam, o toči v Pomurju in na Štajerskem ter novica STA, da Hrvaška nasprotuje odlaganju jedrskih odpadkov ob meji. Še V žarišču (do pete strani) je daljša vest oziroma napoved sejma ter napoved obiska vlade, njen program in okvirček s pojasnilom, kaj od obiska pričakujejo v Mariboru.

Na **šesti strani** (Po svetu) je bilo poročilo o tem, da Hrvaška nasprotuje odlagališču jedrskih odpadkov blizu meje, na **osmi strani** (gospodarstvo) pa poročilo s slovesnosti v hidroelektrarni Ožbalt. Na **11. strani** (Reportaže in zanimivosti) je bil objavljen daljši članek o izvozu medvedov.

Vsa druga besedila (28) so izšla na **lokalnih straneh**. Teme, ki so se jih lotili novinarji, so odlagališče jedrskih odpadkov (tri), odlagališče komunalnih odpadkov za 15 občin v Puconcih, odlagališče odpadkov Barje, katastrofalne razmerah za ribiče, zaščita jadranskega bazena, izkopavanje gramoza iz struge Drave, Kozjanski park (dve), vodovod s slovenske na hrvaško stran meje, mestni gozd, možnosti energetske in drugačne izrabe Mure, nezakonite občinske ekološke takse, ekolistina, ravnanje z odpadki, inovacijski in tehnološki center v Vranskem, Luka Koper, Kemiplas (dve), azbest v Celju, neurje na mariborskem območju, sporna trasa daljnovoda, ogrevanje

lokomotiv pod oknom spalnice, remont v termoelektrarni, selitev transportnega podjetja in emisije cementarne.

Po omenjenih **virih podatkov** so prva podjetja z 19 navedbami, sledijo državne ustanove s 16, nato občine s 13, civilna združenja s šestimi, nevladne organizacije s štirimi, strokovnjaki s tremi ter fakultete in vrtec s po eno.

Po **žanru** nobeno besedilo ne presega vrednosti članka, tudi daljša pa imajo pogosto le en vir podatkov, zato je večino mogoče šteti med poročila.

4.4.3 Okoljevarstvo v Večeru marca 2006

V Večeru so marca objavili 45 besedil, povezanih z okoljevarstvom. Na **prvi strani** sta bili vesti o poudarku na 'zelenih' vozilih na avtomobilskem sejmu v Ženevi in tezah nevladnih okoljskih organizacij za trajnostno prometno politiko (namestili so jih na vrata parlamenta) ter napoved poročila, da je v Triglavskem narodnem parku vse več črnih gradenj. Na **zadnji strani** pa je bila priredba o začetku največjega pobijanja tjulnjev doslej.

V **žarišču** je bilo objavljenih osem besedil. Prvo govori o sedmem blejskem forumu o globalnih in evropskih izzivih, drugo o plinskih terminalih (poročilo STA), tretje o prometni resoluciji, četrto (STA) o energetske politiki EU, peto o terminalih (komentar), šesto o ukrepih EU zaradi pretirane rabe antibiotikov (STA), preostali dve pa znova o terminalih. Z izjemo komentarja so vsa besedila poročila.

Na **lokalnih straneh** je največ besedil, povezanih z okoljem (28), vključno z dvema komentarjema o odlagališču radioaktivnih odpadkov ter razlogih za elektrarne na Muri in proti njim. Besedila sicer govorijo o vlogi slovenskega komiteja za vprašanja sprememb podnebja, vetrnicah na Volovji rebri (dve, eno intervju), ločevanju odpadkov, denarju EU za sanacijo smetišča, pomurskem in gorenjskem vodovodu, gorivu iz odpadkov, odlagališču odpadkov (dve), brezplačnem javnem prevozu,

nasprotovanju gradnji elektrarn na Muri, plinskih terminalih (tri), nevarni opuščeni kotlovnici, o gozdu, ki požira Slovenijo, odlaglišču radioaktivnih odpadkov (dve), ekološkem ozaveščanju, forumu mladih za pitno vodo, željah občin po višji odškodnini zaradi energetske rabe Drave, strupenih tleh stare Cinkarne v Celju, Triglavskem narodnem parku, premajhnemu zavedanju pomena gozdnih voda s Pohorja in o urejenem gnezdišču za čigre.

Preostalih šest besedil je bilo objavljenih na drugih straneh. V **Znanosti** sta izšla intervju z Madelyn E. Spirnak, ki lobira za širšo uporabo gensko spremenjenih organizmov, in poročilo STA, da segrevanje ozračja povzroča potrese na Grenlandiji. Na strani **Po svetu** sta bili prav tako dve besedili: poročilo o tem, da bo Slovenija izpolnila Kjotski protokol, in vest, da je rojena energetska politika EU. V **Črni kroniki** so pisali o tem, da je proti časniku vložena tožba zaradi poročanja o nevarnih sodih, v **Soboti** pa je razmišljanje Dragice Korade, da se človek pred vsako boleznijo brani enako – z ubijanjem (uvrstil sem ga med interpretativna besedila).

Po **virih podatkov** tudi v Večeru prednjači država s svojimi organi (17 navedb), sledijo občine in strokovnjaki (po 11), podjetja so četrta (sedem), nevladne organizacije takoj za njimi (6), občane so novinarji za mnenje vprašali štirikrat, mednarodne organizacije pa dvakrat.

Žanrsko je Večer pri obravnavi okoljskih vprašanj najbolj raznolik. Večkrat je sicer povzel novice STA, na drugi strani pa objavil tudi štiri interpretativna besedila, največ med vsemi obravnavanimi mediji. Vmes so seveda vesti, poročila, intervjuji in članki.

4.5 Televizija Slovenija

Na sporedu TVS je več informativnih oddaj. Popoldanska poročila ob delovnih dneh imajo v nadaljevanju Slovensko kroniko, kjer dobijo več pozornosti lokalne teme, tudi okoljske. Nekatere v osrednji informativni oddaji, Dnevniku, načete teme, pa pogosto nadgradijo v Odmevih. Še več strani posameznih problemov osvetlijo v Tedniku.

Vendar me je kot referenca najbolj zanimala osrednja informativna oddaja, čeprav sem preveril tudi druge.

4.5.1 Okoljevarstvo v Dnevniku na TVS oktobra 2004

Podobno kot potem maja 2005 so tudi oktobra okoljevarstvu posvetili več časa enkrat, in sicer 23., ko so v središče postavili naravne nesreče, zavlačevanje pri sprejetju Kjotskega protokola in nespodbudnim napovedim 17 okoljevarstvenih organizacij. V prispevku Dejana Ladike so nastopili prebivalca Japonske, direktorica Evropske agencije za okolje Jaqueline McGlade in domača strokovnjakinja Lučka Kajfež Bogataj. V studio pa so povabili okoljevarstvenika Dušana Pluta.

Drugi prispevki (21) so bili krajši in manj razčlenjeni, praviloma poročila z vnaprej pripravljenih dogodkov, ali vesti in poročila o škodi po neurjih. Poročali so o plazu Slano blato na Ajdovskem, o oživiljenem smučišču Zelenica nad Ljubljem, predstavitvi zahteve po gradbenem dovoljenju za trboveljsko cementarno, sklepih vlade, onesnaženosti slovenske obale, o obisku Triglavskega narodnega parka, o kazenskih ovadbah zaradi sodov z nevarnimi snovmi pri vodnem zajetju, o končani obnovi vodovoda, škodi po poplavih (tri), potresni vaji v Ljubljani, črni gradnji v Izoli, načrtih za skupen pomurski vodovod, domnevnih zalogah nafte v okolici Lendave, hrvaški ekološko ribolovni coni, blejskem referendumu proti potopitvi mokrišča Brje, o vnovični vključitvi jedrske elektrarne Krško in o donaciji hiše v Posočju.

Po **žanru** so, kot je bilo že omenjeno, prispevki poročila z dogodkov. Po razvidnih **virih podatkov** oziroma videnih na zaslonu so prevladovali ljudje, ki so jih novinarji navadno spraševali, kakšne so posledice neurij, župani in drugi predstavniki občin so se pojavili desetkrat, država in direktorji podjetij po osemkrat, agencija za okolje šestkrat, od tega ena tuja in ena evropska, neodvisni strokovnjaki, nevladne organizacije in civilna zaščita po dvakrat, gasilci, policija, Triglavski narodni park in Evropska komisija pa po enkrat.

4.5.2 Okoljevarstvo v Dnevniku na TVS maja 2005

2. maja ob 19.14 so načeli temo o sprejetju evropske zakonodaje za zavarovanje okolja. V prispevku so okoljevarstveniki (dva) navedli, po katerih merilih te zakonodaje ne upoštevamo v celoti, v središču pa je generalni direktor direktorata na okolje na ministrstvu za okolje in prostor opravičeval Slovenijo. To je bil tudi najbolj razčlenjen okoljevarstveni prispevek na TVS maja 2005. Skupaj sem jih sicer naštel 12.

Krajši, praviloma z dvema ali tremi sogovorniki, prispevki so govorili o ljubljanskem odlagališču odpadkov Barje, o hrvaškem sporočilu, da ne bodo dovolili skladiščenja jedrskih odpadkov blizu meje, o deseti obletnici odprtja informacijskega centra Triglavskega narodnega parka, o začetku gradnje tehnološkega mesta v Celju, o obisku ministrov v Mariboru, o skladišču jedrskih odpadkov v Sloveniji, o državnih spodbudah za energetsko izrabo biomase, o prijavih okoljskih projektov za sofinanciranje iz evropskih skladov, o prenovi hidroelektrarn na Dravi, o težavah Botaničnega vrta v Ljubljani in o proračunu ministrstva za okolje in prostor. Le zadnji prispevek se je prebil v prvih 15 minut Dnevnika.

Po **žanru** so z izjemo prvega navedenega prispevka in vesti o odstopu Zavrča od soglasja k lokaciji skladišča jedrskih odpadkov vse poročila z vnaprej napovedanih in pripravljenih dogodkov.

Po razvidnih **virih podatkov** oziroma tistih, ki so jih novinarji zaprosili za izjavo, vodi država, na zaslonih so se ministri in visoki uslužbenci ministrstev pojavili 14-krat, direktorji podjetij in župani po štirikrat, po trikrat direktor Triglavskega narodnega parka in naključno vprašani, dvakrat je kamera ujela neodvisna strokovnjaka, enkrat vodjo Botaničnega vrta. Hrvaška in Agencija za radioaktivne odpadke sta bili omenjeni kot vira podatkov brez slikovne podlage.

4.5.3 Okoljevarstvo v Dnevniku na TVS marca 2006

Osrednja informativna oddaja nacionalne televizije je marca vsebovala 18 prispevkov z okoljevarstveno vsebino. Nekoliko bolj v ospredju je bila dvakrat (11. in 25. marca). Prvič v delu pogovora v živo z zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom, ki se je dotaknil tudi plinskih terminalov, drugič v Utripu, kjer so spregovorili o svetovnem dnevu voda in opozorili, da so naše reke preveč onesnažene.

Plinska terminala so novinarji TVS marca obdelali še trikrat (10., 13. in 21. marca), dvakrat je nastalo poročilo, enkrat vest v treh stavkih. Tretjemu poročilu so dodali tudi zagotovilo ministrstva za gospodarstvo, da ne podpirajo niti naftovoda čez Slovenijo. Pomenu vode pa so namenili več pozornosti 22. marca, ko so poročali o praznovanjih v čast vodi, tudi ustanovitvi foruma mladih za pitno vodo.

TVS je marca poročala še o avtomobilskem salonu v Ženevi, strateških ciljnih slovenskega pomorstva, enotni evropski energetske politiki (dvakrat), ki jo narekujejo tudi podnebne spremembe, turističnem sejmu v Berlinu s poudarkom na neokrnjeni naravi, dnevu vremenoslovja z napovedjo, da se bo število naravnih katastrof povečevalo, in o začetku lova na tjujnje.

Lokalne novice so govorile o oljnem madežu in novi mareografski postaji v Kopru, do okolja prijaznem ogrevanju na lesno biomaso na Vranskem, o možnostih za podaljšanje izkopavanja premoga v rudnikih v zapiranju, vladnem obisku v Posavju in črni gradnji v Strunjanu.

Po **žanru** so vsa besedila vesti in poročila, izjemi sta pogovora z zunanjim ministrom in nedovisnim raziskovalcem Antonom Komatom v Utripu.

Razvidni **vir** **podatkov** so v 11 primerih predstavniki državnih organov, v štirih podjetij, v treh predstavniki občin in strokovnjaki. Dvakrat so novinarji dobili informacije od nevladnih organizacij, enkrat od mednarodne organizacije, od občanov pa nobene.

4.6 POP TV

4.6.1 Okoljevarstvo na POP TV oktobra 2004

V oddaji 24 ur na POP TV so oktobra 2004 objavili devet prispevkov, vsaj bežno povezanih z okoljevarstvom. Govorili so o poginu rib v Hotinji vasi, sporni prodaji glin, v katero je vplaten nekdanji župan in poslanec, o razgradnji izrabljenih motornih vozil, o vaji Potres 2004 v Ljubljani, o obilnih padavinah, o poslanskih nesoglasjih glede popotresne obnove Posočja so poročali dvakrat, enkrat so to temo postavili v središče, dvakrat so poročali tudi o hrvaški ekološki coni in programu odprave posledic julijskega potresa v Posočju.

Z izjemo prispevkov o popotresni obnovi v središču in reportažno obarvanega poročanja z vaje Potres 2004 je šlo v vseh primerih za poročila o dogodkih. Morda je treba med izjeme vključiti tudi prispevek o hrvaški ekološki coni, saj so enemu dodali poročilo hrvaške Nove TV.

Med osebami, ki so dajale izjave pred kamero POP TV, izstopajo ljudje, ki živijo na nekem območju, denimo, v Posočju, pojavilo se jih je 12. nastopili so še štirje poslanci, ravno toliko predstavnikov vladnih služb, po trije župani, direktorji podjetij in predstavniki reševalnih enot (na potresni vaji), dva predstavnika krajevnih skupnosti ter po en predstavnik policije, inšpektorjev in ribiške družine.

4.6.2 Okoljevarstvo na POP TV maja 2005

Maja 2005 je POP TV v osrednji informativni oddaji objavil samo osem prispevkov o varovanju okolja. Povezani so bili s trenji v občinah zaradi odlagališča jedrskih odpadkov, z nevarnostmi zaradi magnetnega sevanja naprav (v Viziti), s Kemiplasom, rušenjem razpadajoče Cinkarne Celje (enkrat poročilo s kraja dogodka, drugič poročilo zaradi možnega širjenja azbestnega prahu), z odlagališčem gudrona pri Mariboru,

napovedjo vročega poletja in hrvaškim nasprotovanjem odlagališču jedrskih odpadkov blizu državne meje.

Po **žanru** so bili vsi prispevki poročilo, z izjemo nekoliko bolj razčlenjene teme o sevanjih in vesti o hrvaškem nasprotovanju odlagališču jedrskih odpadkov.

Med **virih podatkov** so tokrat prevladovali predstavniki države (štirje so se pojavili), sledijo jim trije predstavniki občin, nato zdravnica, direktorji podjetij in strokovnjaki s po dvema nastopoma pred kamero, nazadnje pa civilna združenja in univerza s po enim.

4.6.3 Okoljevarstvo na POP TV marca 2006

V svojo informativno oddajo 24ur je POP TV uvrstil okoljevarstvene teme desetkrat. Največje pozornosti so bili deležni plinski terminali (4., 10., 16., 28. in 30. marca). Novinarji so v šestih prispevkih predstavili stališča ribičev, poslancev, okoljskega ministrstva, morskih biologov, Geoplina, italijanskih politikov, okoljevarstvenih organizacij Slovenije, Italije in Hrvaške.

Poleg te glavne teme so poročali še o onesnaženih tleh stare Cinkarne v Celju, dve vesti so namenili iskanju odlagališča radioaktivnih odpadkov, minuto in 39 sekund pa tudi svetovnemu dnevu voda (vsi prispevki o terminalih so bili daljši).

Žanrsko so vsa besedila, z izjemo dveh vesti, poročila.

Pri **virih podatkov** je slika bolj razpršena. Največkrat so novinarji dobili podatke od državnih organov in strokovnjakov (po štiri navedbe), sledijo občine in nevladne organizacije (tri), na repu so podjetja z eno navedbo.

4.7 Številčni prikaz analize

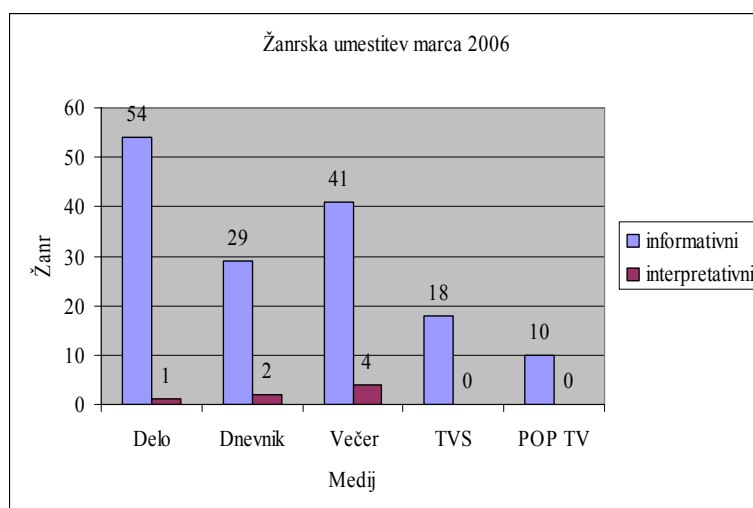
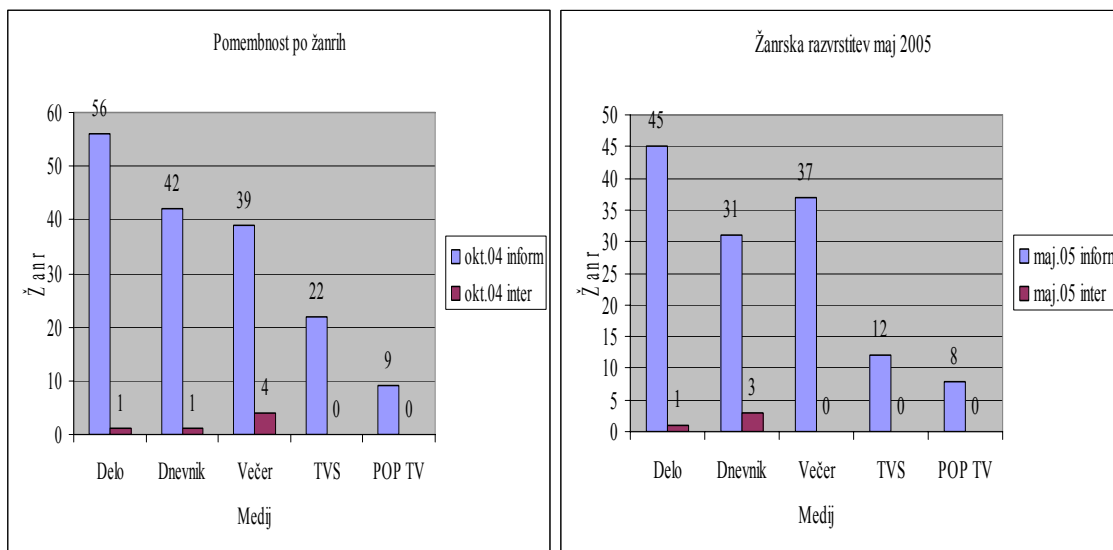
Informativna in interpretativna besedila

Tabela 4.7.1: Razvrstitev vseh objavljenih besedil glede na osnovno zvrst

	<i>Oktober 2004</i>			<i>Maj 2005</i>		
<i>Medij / zvrst</i>	<i>Infor- mativni</i>	<i>Inter- pretativni</i>	Skupaj	<i>Infor- mativni</i>	<i>Inter- pretativni</i>	Skupaj
<i>Delo</i>	56	1	57	45	1	46
<i>Dnevnik</i>	42	1	43	31	3	34
<i>Večer</i>	39	4	43	37	0	37
<i>TVS</i>	22	0	22	12	0	12
<i>POP TV</i>	9	0	9	8	0	8
Skupaj	168	6	174	133	4	137

	<i>Marec 2006</i>		
<i>Medij/Žanr</i>	<i>Informativni</i>	<i>Interpretativni</i>	Skupaj
<i>Delo</i>	54	1	55
<i>Dnevnik</i>	29	2	31
<i>Večer</i>	41	4	45
<i>TVS</i>	18	0	18
<i>POP TV</i>	10	0	10
Skupaj	152	7	159

Grafikoni od 4.7.1 do 4.7.3: Grafični prikaz razmerij med objavljenimi informativnimi in interpretativnimi besedili v obravnavanih medijih po mesecih, zajetih v analizo.

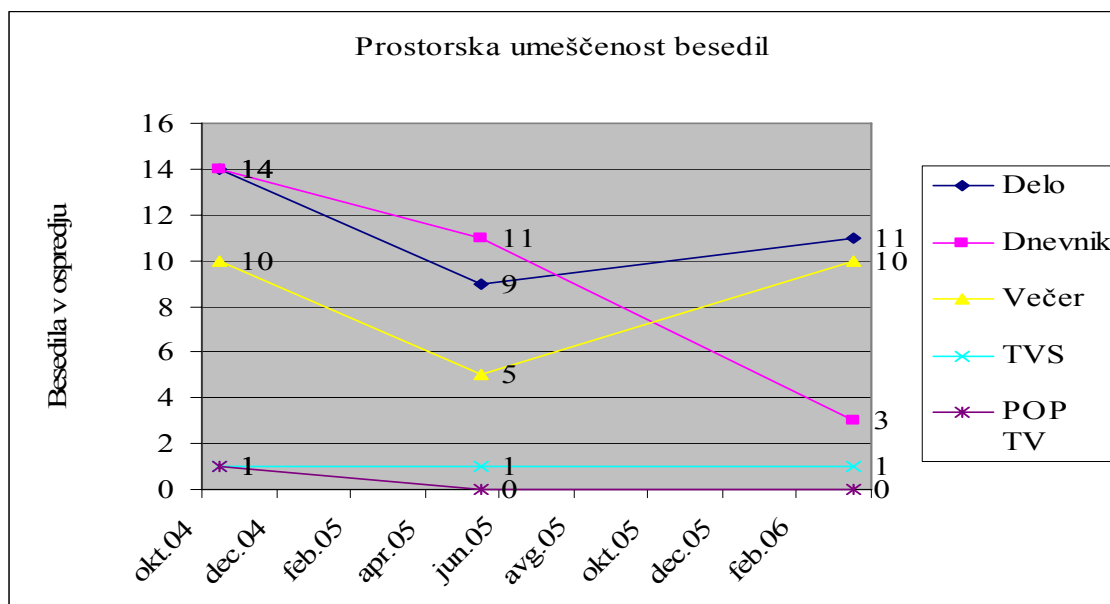

Prostorska umestitev

Tabela 4.7.2: Besedila, objavljena na straneh, nadnaslovljenih z Dogodki dneva (Delo), V središču pozornosti (Dnevnik) ali V žarišču (Večer) oziroma V središču na TVS in POP TV.

<i>Medij</i>	<i>Oktober 2004</i>	<i>Maj 2005</i>	<i>Marec 2006</i>
<i>Delo</i>	14	9	11
<i>Dnevnik</i>	14	11	3
<i>Večer</i>	10	5	10
<i>TVS</i>	1	1	1
<i>POP TV</i>	1	0	0

Grafikon 4.7.4: Uvrščanje okoljevarstvenih besedil v ospredje v obravnavanih mesecih.

Viri podatkov

Tabela 4.7.3: Številčni prikaz novinarskih sogovornikov oziroma navedb, po čigavih besedah je nekaj tako, kot je objavljeno, za oktober 2004.

<i>Medij/Vir</i>	Država	Občine	Podjetja	NVO	Krivci	Stroka	MO	Občani	Skupaj
<i>Delo</i>	21	10	16	1	1	13	2	0	64
<i>Dnevnik</i>	14	8	8	5	2	12	1	3	53
<i>Večer</i>	21	12	13	4	2	7	2	7	68
<i>TVS</i>	9	10	8	2	0	12	1	13	55
<i>POP TV</i>	10	5	3	0	0	4	0	12	34
Skupaj	75	45	48	12	5	48	6	35	274

Grafikon 4.7.5: Razmerja med citiranimi viri podatkov v besedilih za oktober 2004.

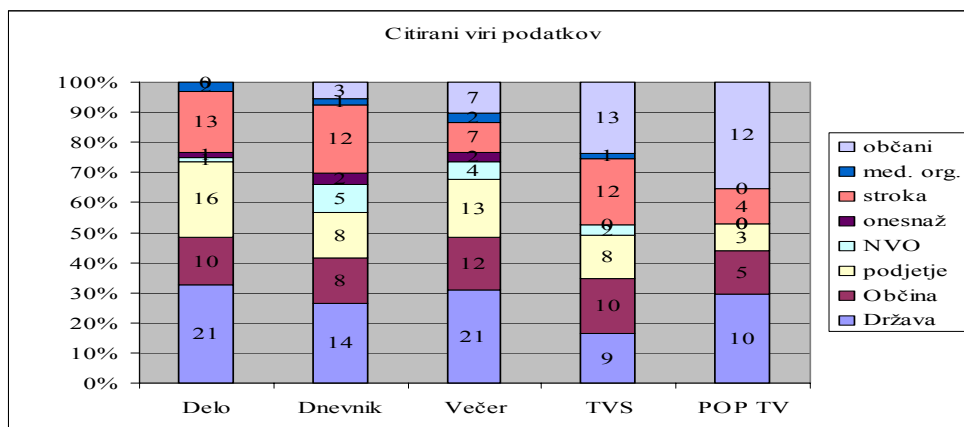

Tabela 4.7.4: Prikaz navedenih virov podatkov za maj 2005.

	Država	Občine	Podjetja	NVO	Krivci	Stroka	MO	Občani	Skupaj
<i>Delo</i>	18	14	9	2	1	14	3	2	63
<i>Dnevnik</i>	8	9	5	1	0	7	1	2	33
<i>Večer</i>	16	13	19	4	0	5	0	6	63
<i>TVS</i>	14	4	4	0	0	7	1	3	33
<i>POP TV</i>	4	3	2	0	0	5	0	1	15
Skupaj	60	43	39	7	1	38	5	14	207

Grafikon 4.7.6: Deleži virov podatkov maja 2005.

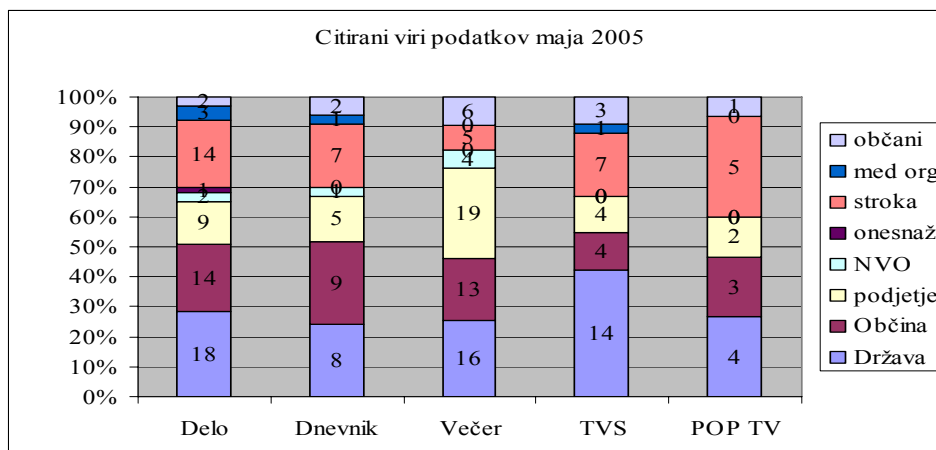
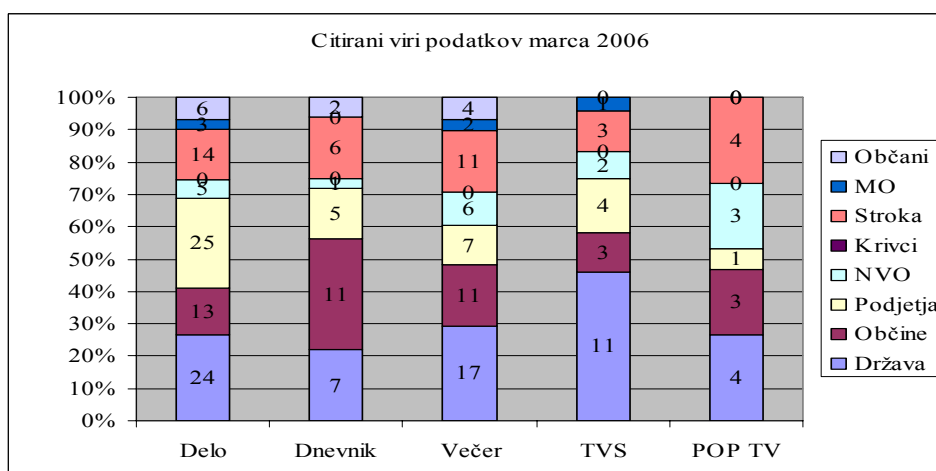

Tabela 4.7.5: Prikaz navedenih virov podatkov za marec 2006

Medij/Vir	Država	Občine	Podjetja	NVO	Krivci	Stroka	MO	Občani	Skupaj
Delo	24	13	25	5	0	14	3	6	90
Dnevnik	7	11	5	1	0	6	0	2	32
Večer	17	11	7	6	0	11	2	4	58
TVS	11	3	4	2	0	3	1	0	24
POP TV	4	3	1	3	0	4	0	0	15
Skupaj	63	41	42	17	0	38	6	12	219

Grafikon 4.7.7: Deleži virov podatkov za marec 2006.

4.8 Nekateri izsledki analize

Interpretativnih okoljevarstvenih besedil je bilo v obravnavanih medijih v treh mesecih 17 od skupno 470 objavljenih oziroma 3,6 odstotka. S časom se to razmerje ne spreminja bistveno, kar kaže, da mediji nimajo izoblikovanih stališč glede okoljevarstvenih tem. Večer je sicer predstavil osem stališč do pretežno lokalnih okoljevarstvenih težav, Dnevnik šest do širših tem, ki se dotikajo vsaj vse Slovenije, Delo tri, televiziji pa nobenega. Vprašanja, ali je to dobro ali slabo, si v tej analizi nisem zastavljal, okoljevarstveniki pa pravijo, da bi mediji morali imeti razpoznavna stališča do podnebnih sprememb, vode, javnega prometa, odpadkov in še marsičesa.

Za medije je bilo bolj zanimivih 91 besedil, toliko, da so jih uvrstili v ospredje. V večini medijev, z izjemo Večera in TVS, je bilo marca 2006 v središču pozornosti manj okoljevarstvenih besedil kot oktobra 2005, čeprav je 22. marca svetovni dan voda, oktobra pa takega datuma ni. Trenda se sicer zaradi premajhnega števila obravnavanih mesecev ne da določiti.

V tiskanih medijih so bili v vseh obravnavanih mesecih glavni sogovorniki država s svojimi organi, občine in podjetja – prispevali so od 60 do 75 odstotkov vseh citatov in drugih navedb. Stroka je bila delno upoštevana, saj je bilo njenih argumentov od deset (Večer oktobra 2004 in maja 2005) do več kot 30 odstotkov (POP TV maja 2005 in marca 2006). Navedb članov nevladnih organizacij je bilo malo, prav tako navedb občanov – izjema sta bili televiziji, zlasti oktobra 2004. Marca 2006 tudi na televizijah ni bilo občanov. V nasprotju s tem pa se je število navedb občanov vsak mesec nekoliko povečalo v Delu.

V nobenem od obravnavanih medijev (tiskanih v celoti, na televizijah pa v informativnem programu) nimajo okoljevarstvene rubrike, strani ali redne priloge. To se ni spremenilo niti v letu 2007, čeprav so znanstveniki in tudi že nekateri politiki začeli ravno prek medijev opozarjati, da bodo imele podnebne spremembe, če nič ne ukrenemo, veliko hujše posledice kot druga svetovna vojna.

5. PREGLED MNENJ OKOLJEVARSTVENIKOV

Odgovori so kombinacija ankete in pogovorov, saj sem se z večino sodelujočih, preden so odgovorili, tudi pogovoril. Uspešno (tako, da sem dobil njihov odziv) sem nagovoril zunajparlamentarno okoljsko stranko (Stranka ekoloških gibanj), Zavod za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Republiški inšpektorat za okolje in prostor, Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Agencijo Republike Slovenije za okolje, Andrejo Lešnik, novinarko TVS, Sebastijana Kopušarja, novinarja Dnevnika, Bojana Baumana, novinarja Večera, nevladne organizacije (SEF, Fokus, ZEG), Evropsko komisijo in IUCN. Uredniki obravnavanih medijev mi niso odgovorili, prav tako nobeden izmed novinarjev POP TV.

Vse sem spraševal, ali menijo, da je poročanje medijev o varovanju okolja zapostavljeno v primerjavi z drugimi tematskimi sklopi, kot so dnevna politika, gospodarstvo, šport, finance, šolstvo, kultura, turizem ... Prosil sem jih tudi, naj navedejo, zakaj menijo, da je oziroma ni zapostavljeno. Drugo vprašanje se je glasilo: So novice o varovanju okolja vedno posledica dogodkov, denimo, konkretnega lokalnega onesnaženja okolja, predstavitve pridobitev podjetij; ali pripravite oziroma zasledite tudi kakšen ozaveščevalen, svetovalen prispevek? Tretje vprašanje se je nanašalo na vpliv politike in kapitala - ali je prevelik, da bi mediji lahko večkrat opozorili na onesnaževanje okolja. In četrto vprašanje je bilo: Zakaj politične stranke skoraj ne govorijo o ekologiji? O neznanju novinarjev in urednikov okoljevarstvenikov niti ni bilo treba spraševati, na to so v pogovorih opozorili sami.

5.1 Zapostavljenost okoljevarstva

Vsi vprašani razen Bojane Pohar, glavne republiške inšpektorice za okolje in prostor, so odgovorili, da je okoljevarstvo v medijih zapostavljeno. »Ker vsak dan spremljam vsa poročanja, menim, da mediji o okolju, predvsem o njegovem ogrožanju, zelo obširno poročajo in tudi opozarjajo na domnevne kršitve. Res je po mojem mnenju pri tem več opisov konkretnih dogodkov, vendar 'resni' mediji poročajo tudi o dosežkih znanosti na

področju okolja in o dobrih praksah za njegovo varovanje. Seveda takih prispevkov ne objavljajo rumeni tisk in preostali razvedrilno naravnani mediji,« je odgovorila Poharjeva.

Po besedah Marinke Vovk, predsednice Stranke ekoloških gibanj, je okoljevarstvo zapostavljeno med drugim zato, ker ni trženjsko zanimivo. Nekdanji direktor Zavoda za varstvo okolja MOL Marko Notar meni, da je razlogov več, glavni pa je to, da sistem posredovanja podatkov med okoljevarstveniki in novinarji še ne deluje, poleg tega okoljevarstveniki še ne znajo pripraviti tem tako, da bi bile zanimivejše za medije. Verica Vogrinčič, predstavnicca za odnose z javnostjo na Agenciji Republike Slovenije za okolje, nasprotno, meni, da je uredniška politika žal preveč naravnana na trenutne dogodke (naravne katastrofe, denimo) in premalo prostora namenja ozaveščanju najširših množic.

Mateja Nose Marolt iz Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave pravi, da naravovarstvene teme nikoli niso bile zelo privlačne, saj varstvu okolja splošna javnost nikoli ni posvečala večje pozornosti. To je po njenem verjetno posledica dejstva, da se mediji bolj ukvarjajo s politiko, financami..., javnost pa ima za pomembnejše tiste teme, o katerih se piše.

Andrej Klemenc iz SEF meni, da je premalo raziskovalnega novinarstva, po Barbari Kvac iz Fokusa pa je razlog za zapostavljenost okoljevarstva morda to, da v Sloveniji okolje še ni dovolj uničeno, da bi ljudi začelo skrbeti.

V Evropski komisiji odgovarjajo, da poročanje o okoljevarstvenih zadevah zaostaja za pomenom, ki jih imajo te zadeve v evropski politiki, in to po vsej Evropski uniji, zato pa je pomembno vključevanje okoljevarstva v vse sektorje evropskih politik. Carolin Wahnbaeck, glavna predstavnicca IUCN, Svetovne zveze za ohranitev narave, za odnose z mediji, je odgovorila, da se zanimanje medijev za okoljevarstvene teme celo zmanjšuje, zamenjuje ga, denimo, zanimanje za boj proti revščini.

5.2 Poročanje le o dogodkih

Vsi vprašani se strinjajo, da so okoljevarstvene novice v medijih skoraj vedno posledica dogodkov, na primer lokalnega onesnaženja okolja ali predstavitve pridobitve podjetja, ozaveščevalnih novinarskih prispevkov pa je zelo malo. Barbara Kvac pravi, da se ozaveščevalni prispevki poleg tega navadno pojavijo v rubrikah ali oddajah, ki jih prebere ali vidi malo ljudi.

5.3 Vpliv politike

Politiki se okoljevarstvu po mnenju sogovornikov raje izognejo, saj ne prinaša hitrih političnih točk, nasprotno, praviloma je za to treba več kot en mandat, hkrati pa je varovanje okolja povezano s precejšnjimi začetnimi stroški. Notar meni, da se o okoljevarstvu več piše in govori, če je v programih politikov, saj se s tem lahko pohvalijo. Politiki večinoma govorijo o okoljevarstvu zgolj tik pred volitvami.

Sebastijan Kopusar vidi razlog za molčečnost politikov tudi v tem, da volivci od njih ne zahtevajo okoljevarstvenega vedenja in ravnanja. Po mnenju Andreja Klemenc politične stranke nimajo zmogljivosti, da bi same predelale probleme in predlagale ustrezne rešitve, zato se opirajo na okoljska gibanja ali iniciative, ki pa se oblikujejo zaradi določenega problema, nestrinjanja z določeno rešitvijo ali apriornega zavračanja nekaterih pristopov, denimo, sežigalnic ali jedrskih elektrarn, kar tudi ni celostno gledanje.

5.4 Vpliv gospodarstva

Večina vprašanih meni, da podjetja ne delujejo preveč omejevalno na poročanje medijev o okoljevarstvu. Kapital po mnenju manjšine vpliva na poročanje medijev vpliva na več načinov, med drugim prek politikov, z lastništvom medijev in tudi z

doziranjem oglasov. »Podjetja financirajo volilne kampanje politikov, ti pa to vračajo ves mandat. Zato so praviloma zanimivi le kapitalsko bogati okoljevarstveni projekti,« pravi Marko Notar.

Po Andreju Klemencu se moč kapitala vidi zlasti v tem, da svoje rešitve s podporo politikov predstavi kot edine možne: »Velika podjetja si lahko privoščijo najetje večine strokovnjakov na nekem področju v Sloveniji, politika pa se potem lahko dela, da le izvršuje strokovno edino možno rešitev.«

5.5 Pomanjkljivo znanje novinarjev in urednikov

Na to težavo so me opozorili sami sogovorniki, neizzvano. »Med pogovori z novinarji imam pogosto prave učne ure, saj jim moram razložiti predpise. Težko se je pogovarjati in tudi pisati, če ne poznaš osnov teme,« je dejal Marko Notar. Mateja Nose Marolt je povedala, da je zanimanje za okoljevarstvene teme večje v medijskih hišah, ki imajo za to področje specializirane novinarje.

Barbara Kvac je menila, da bi mediji lahko poskrbeli za večjo okoljevarstveno ozaveščenost že z bolj objektivnim in informativnim poročanjem. »Novinarji navadno dobijo informacijo z ene strani, podjetje, denimo, objavi, da je njegov nov postopek zelo prijazen do okolja, in se ne potrudijo niti toliko, da bi še kje preverili, ali je to res,« pravi.

Andreja Lešnik pa vidi večjo oviro v nerazumevanju ali slabem poznavanju snovi urednikov, ki odločajo, kaj bo objavljeno in kaj ne, čeprav za varstvo okolja načeloma velja, da se nanj po malem spoznajo vsi.

Pomembna so tudi osebna načela novinarjev. Mateja Nose Marolt pravi, da pristni odnosi z novinarji, ki imajo podoben pogled na svet, pripomorejo k prodoru okoljevarstvenikov v medije. Ozaveščevalna nota v novinarskih besedilih je tudi po mnenju Sebastijana Kopušarja odvisna od osebnega prepričanje pišočin in njihovih nadrejenih.

6. SKLEP

Ljudje se zaradi pomanjkanja prostora v medijih, neznanja ali nezanimanja, razen če gre za velike projekte ali velike škode, ne morejo poučiti, kako ohraniti planet za potomce. Osnovna hipoteza tega dela je v celoti potrjena, okoljevarstvo je v obravnavanih splošnoinformativskih medijih prostorsko, tematsko in žanrsko zapostavljeno. Iz analize besedil izhaja tudi, da so glavni sogovorniki novinarjev predstavniki državne in lokalnih oblasti ter gospodarstva.

Politikov, ki so ključni za kakršne koli premike v zavesti ljudi, saj so pri nas še vedno najbolj navzoči v medijih, okoljevarstvo ne pritegne. Kratkoročno namreč ne prinaša kaj prida političnih točk. V državi, kjer je tudi razprava o pluralizaciji medijev zožena izključno na politično pluralizacijo in ne tudi na vsebinsko, pa je težko v kratkem pričakovati premik v drugačno smer.

Vendar taka usmeritev ne bo možna večno. Zgolj s poskusi odpravljanja ali le omejevanja posledic zlorab okolja in pretiranega izkoriščanja naravnih surovin, kot so čedalje številnejše naravne ujme (tudi pri nas), epidemije doslej neznanih bolezni, povečevanje števila žuželk in glodavcev, migracije ljudi in ne nazadnje terorizem, tudi politiki ne bodo mogli obdržati priljubljenosti. Morali bodo začeti razmišljati o vzrokih, pri čemer po mojem mnenju ne bodo mogli mimo okoljevarstva, mimo nujnosti dogovorov namesto uporabe sile.

Študije kažejo, da je v boju proti revščini, ki se čedalje bolj širi, veliko učinkovitejše okoljevarstvo kot razvoj kmetijstva in gozdarstva, da je ohranjanje mokrišč in poplavnih ravníc ekonomsko uspešnejše kot regulacija vodotokov, izsuševanje ali melioracija. Zadnje se kaže v razvitih državah in pri nas, ne nazadnje tako, da naraščajo škode zaradi poplav. Pozidali bi namreč kar vse, in to s stavbami in infrastrukturo, ki so zaradi razvoja dražje. Mokrišča so naravne gobe, ki v veliki meri preprečujejo poplave, poleg tega ohranjajo dovolj visoke ravni podtalnice – zaradi regulacije Mure v Prekmurju dosega že kritično nizke ravni.

Vendar niso za zapostavljenost okoljevarstva krivi le politiki. Te teme kljub zanimanju ljudi zanje in pomenu skoraj nikoli ne pridejo na prvo stran časopisov. Kljub temu, da so moji članki o onesnaženju vode na lokalnih straneh Dela dosegli enako branost kot članki na prvi strani, da se je članek o kraji gramoza znašel med dokaznim gradivom na sodišču, da je članek o onesnaženju vode lokalna politična lista brala na tiskovni konferenci, da jih praktično do besede povzemajo nekateri brezplačni časniki ... Ali niso ravno mediji varuhi demokratičnega odločanja, prostor za soočanje mnenj in argumentov različnih skupin in posameznikov, ne zgolj politikov? Ali niso mediji usmerjevalci javnega mnenja? Ali niso ob tem tudi ključni za preusmeritev te družbe iz potrošniške mrzlice v trajnostni razvoj, ki je po raziskavah edina rešilna bilka za planet?

Mediji bi se lahko otresli zagledanosti v politiko, njenim nosilcem pa odrekli apriorno pravico do pojavljanja na prvih straneh. Vendar bo za to treba postoriti še marsikaj, med drugim se mora vzpostaviti po Aarhuški konvenciji zapovedani pretok informacij od javnih ustanov do javnosti, zlasti novinarjev, ti pa se morajo vseskozi dodatno izobraževati. Ne zato, da bi postali detektivi ali kaj podobnega, temveč da bi vedeli, o čem govorijo strokovnjaki in to znali primerjati z nasprotnimi mnenji. V obravnavanih medijih imajo po enega specializiranega novinarja za okoljevarstvo, razen Dela in POP TV. To se pozna pri umeščanju te teme.

Pri analizi besedil, povezanih z okoljevarstvom, so pri Dnevniku, Večeru in TVS prevladovala tri imena, Sebastjan Kopusar, Bojan Bauman in Andreja Lešnik. Povprašal sem jih, kakšno obravnavo doživljajo pri urednikih. V vseh treh medijih so okoljevarstvenim temam nekajkrat dali pomembno težo, bodisi tako, da so prišle na prvo stran ali v žarišče na televiziji, bodisi tako, da so jih imeli novinarji možnost komentirati. Vendar so vsi trije omenjeni poudarili, da je umeščanje okoljevarstvenih tem velikokrat odvisno od urednikov, ki pa nimajo vedno posluha zanje ali jim ne pripisujejo dovolj velikega pomena in odobrijo njihovo objavo, ko ni dovolj drugih tem. Zlasti Andreja Lešnik je razočarana nad uredniki, saj so njeni prispevki pogosto dobili težo šele po tem, ko so bili podobni podatki objavljeni v časopisu.

Delo ima nekaj novinarjev, ki se ukvarjamo z okoljevarstvom, vendar je to nekako osebna preferenca vsakega od nas. Gregor Pucelj je urednik priloge Znanost, v kateri okoljevarstvo seveda ni edino področje, jaz pa sem novinar v Ljubljanskem uredništvu in mi ob obilici drugih tem zmanjkuje časa za bolj poglobljeno spremljanje razvoja dogodkov, povezanih z okoljevarstvom.

V nobenem mediju okoljevarstvo nima stalne rubrike ali celo strani v časopisu. Ozaveščevalnih ali svetovalnih besedil, kot, denimo, za pravilno izpolnitev davčne napovedi je le peščica in še ta praviloma niso povezana s tem, kako s svojim ravnanjem vplivamo na okolje, temveč s tem, kako z manjšo porabo vode ali elektrike prihranimo. Prevladuje teoretično mnenje, da je okoljevarstvo vpeto v vse tematske sklope, od politike, zdravja, gospodarstva, šolstva, turizma, osebnih financ in še česa, zato ga ne kaže izločati na posebne strani, nanj pa se praktično tudi vsak »spozna«.

Kot dokazuje analiza besedil in še bolj pogovori z okoljevarstveniki, ni tako preprosto. Pogosto je treba novinarjem, ki hočejo pisati ali govoriti o določeni okoljevarstveni temi, vse razložiti, od osnov, kot pravijo v ustanovah, ki se ukvarjajo z varovanjem okolja ali narave. Zato so besedila največkrat obarvana tako, kot hočejo tisti, ki dajejo podatke, če to niso okoljevarstveniki, pač bolj 'podjetniško' ali pa poljudno politično. Le novinar z vsaj osnovnim znanjem, nekaj izkušnjami, razmeroma dobrim poznavanjem predpisov lahko napiše uravnoteženo, a hkrati kritično besedilo. Do takrat bodo v besedilih prevladovali interesi določenih skupin ali organizacij, četudi bodo pod barvo okoljevarstva prodajali kaj izredno škodljivega.

Prebudili bi se lahko tudi okoljevarstveniki. Lahko bi, recimo, pri vsakem sporočilu za medije dodali, kaj kakšna snov, ki je ušla v okolje, izdelki za vsakdanjo uporabo, spremenjeno podnebje, nove bolezni in podobno pomenijo za zdravje človeka in po kakšnem mehanizmu. Gotovo bi sporočila z opozorilom, da zaradi neke snovi na leto umre določeno število ljudi, novinarji jemali resneje. Članke s takimi podatki pa bi jemali bolj resno tudi politiki – in krog je sklenjen.

Razlogov za zapostavljenost okoljevarstva v medijih je torej več, vendar bodo večino, vsaj po mnenju okoljevarstvenikov, odpravile čedalje pogostejše naravne nesreče, povezane s podnebnimi spremembami. Le enega nesreče ne bodo izničile – neznanja novinarjev in urednikov. Da bo ta razlog izginil, bodo morale nekaj narediti tudi medijske hiše, na voljo bodo morale dati prostor in čas in poskrbeti za izobraževanje novinarjev (med drugim z nepovratnim evropskim denarjem). Okoljevarstvo je tako obsežno področje, da se ga zgolj z občasnim poglobljanjem ne da primerno obvladati.

Se torej obeta večja vsebinska pluralizacija medijev, bo k njej prispevalo okoljevarstvo? Okoljevarstvo bo zagotovo dobilo večjo težo z naraščanjem škod zaradi podnebnih sprememb, saj to kot najpomembnejšo temo človeštva po vrsti opredeljujejo vlade zlasti evropskih držav, najbolj dejavno Velika Britanija. Slovenija bo podnebne spremembe, denimo, postavila v ospredje svojega predsedovanja Evropski uniji leta 2008. Tudi v Evropski komisiji menijo enako, čeprav priznavajo, da pravih medijskih premikov še ni.

Trdno pa verjamem, da bo to delo prispevalo k argumentaciji, zakaj tako imenovani resni mediji potrebujejo vsaj ekipe okoljevarstvenih novinarjev, ki bi se morali (to sicer velja tudi za vse druge specializirane novinarje) nenehno izobraževati, kajti množica okoljskih predpisov je večja iz dneva v dan, prav tako nastajajo številne nove znanstvene študije. Dokaj preprosto je namreč poročati o škodi po poplavih, težje je nesenzacionalistično in strokovno korektno povedati, zakaj se vreme tako čudno obnaša, kako bo v prihodnje, kaj lahko storimo in kako se lahko prilagodimo na nove razmere. Upam tudi, da bodo uredništva naposled spoznala, da bi bile za bralce in gledalce zanimive tudi okoljevarstvene strani ali celo priloge, s podatki o tem, kako ravnati z odpadki, kako s kemikalijami, na primer, gospodinjskimi čistili in kako to denimo vpliva na zdaj že nesporne podnebne spremembe. Al Gore grožnjo globalnega ogrevanja primerja z drugo svetovno vojno, le da bodo posledice po njegovem mnenju neprimerno hujše.

Ne nazadnje pa me v zadnjem času navdajajo z upanjem premiki pri okoljevarstvenikih, saj se število okoljevarstvenih dogodkov povečuje, dobivam čedalje več sporočil in podatkov. Pozna se, da so nekatere okoljevarstvene nevladne organizacije našle svoj

prostor (in vire financiranja) v Evropski uniji, kamor mora Slovenija pošiljati tudi številne podatke. Organi Evropske unije pa imajo že precej časa dobrodošlo navado, da te podatke hitro objavijo. In ne zgolj to, v evropskih skladih je na voljo še precej nepovratnega denarja za projekte okoljskega izobraževanja novinarjev, pa tudi povabila že prihajajo. Manjka torej le še potreba medijev po celovitem informiranju bralcev, poslušalcev in gledalcev, kar pomeni ravno večje vloške v novinarje. Ne mislim na višje plače, temveč na več časa za izobraževanje in na medijski prostor za to znanje.

7. VIRI IN LITERATURA

7.1. Knjige in članki

- Blinc, Robert (2004): Od mej rasti do razvoja za preživetje. V Avguštin Lah (ur.): *Sonaravno uravnoteženi razvoj Slovenije*, 8-11. Ljubljana: Svet za varstvo okolja Republike Slovenije.
- Cegnar, Tanja (2004): Vplivi podnebnih sprememb na naravo in človeka. V Avguštin Lah (ur.) *Sonaravno uravnoteženi razvoj Slovenije*, 76-80. Ljubljana: Svet za varstvo okolja Republike Slovenije.
- Eurobarometer (2004) *Javno mnenje v državah kandidatkah. Nacionalno poročilo: Slovenija*. Brussels: Evropska komisija.
- European commision (2004): *EU emissions trading. An open scheme promoting global innovation to combat climate change*. Brussels: EC, Directorate-General for the Environment.
- Gore, Al (2007): *Neprijetna resnica*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.
- Halimi, Serge (2003): *Novi psi čuvaji*. Ljubljana: Maska in Mirovni inštitut.
- Hrvatin B., Sandra in Marko Milosavljevič (2001): *Medijska politika v Sloveniji v devetdesetih: regulacija, privatizacija, koncentracija in komercializacija medijev*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Kajfež Bogataj, Lučka (2005): Črni scenariji se uresničujejo. *Delo, Znanost*, 16. junij, 16.
- Keane, John (1992): *Mediji in demokracija*, 1. izdaja. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Kocbek, Darja (2005): Glavni problem je voda. *Delo*, 4. maj, 3.
- Košir, Manca (1988): *Nastavki za teorijo novinarskih vrst*. Ljubljana: DZS.
- Lah, Avguštin (2004): Bistvo sonaravne razvojne strategije. V Avguštin Lah (ur.) *Sonaravno uravnoteženi razvoj Slovenije*, 12-19. Ljubljana: Svet za varstvo okolja Republike Slovenije.
- Lah Turnšek, Tamara (2004): Biotehnologija in genetika ter sonaravno uravnoteženi razvoj Slovenije. V Avguštin Lah (ur.) *Sonaravno uravnoteženi razvoj Slovenije*, 91-98. Ljubljana: Svet za varstvo okolja Republike Slovenije.

- Lobnik, Franc (2004): Okoljsko in razvojno uravnoteženo. V Avguštin Lah (ur.) *Sonaravno uravnoteženi razvoj Slovenije*, 5-7. Ljubljana: Svet za varstvo okolja Republike Slovenije.
- Lukšič A., Andrej (2002): Odpiranje odločevalskega sistema. V Milena Marega in Drago Kos (ur.) *Aarhuška konvencija v Sloveniji*, 25- 31. Ljubljana: Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo.
- Marega, Milena in Edvard Zdešar (2001): *Modri ljudje za modro nebo*. Ljubljana: Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo.
- Mastnak, Tomaž (2005): Varnost in mir. *Delo, Sobotna priloga*, 20. avgust, 32.
- Mirković, Milada (2002): Idejna zasnova Aarhuške konvencije. V Milena Marega in Drago Kos (ur.) *Aarhuška konvencija v Sloveniji*, 19, 20. Ljubljana: Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo.
- Petrovčič, Jože (2005): Ne načrtujte smetišč brez politikov. *Finance, priloga Okolje&Energija*, junij, 2.
- Schafer S., Kristin, Margaret Reeves, Skip Spitzer in Susan E. Kegley (2004): *Chemical Trespass: Pesticides in Our Bodies and Corporate Accountability*. San Francisco: Pesticide Action Network North America.
- Splichal, Slavko (1997): *Javno mnenje: teoretski razvoj in spori v XX. stoletju*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- SSKJ (1994), SAZU. Ljubljana: DZS.
- Šumenjak, Martina (2005): Znani ste kot energijsko izredno potratna država. *Delo, Znanost*, 28. julij, 18.
- Tarman, Kazimir (1992): *Osnove ekologije in ekologija živali*, 1. izdaja. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Tavčar, Borut (2003): Nazaj v prihodnost - v letu 1986. *Delo*, 9. avgust, 2.
- Tavčar, Borut (2004): Voda se bo gotovo podražila. *Delo*, 30. avgust, 3.
- Zavod za varstvo okolja (2005): *Vodnik o varovanju podzemne vode v Mestni občini Ljubljana*, Ljubljana: Mestna občina Ljubljana.

7.2. Internetni viri

- Center for Media and Democracy (2005): *Environment*. Dostopno na <http://www.prwatch.org/taxonomy/term/4/9/> (29. 7. 2005).
- EMS/Science Communication Network (2005): *End of Cheap Oil Poses Serious Threat to World Economy, Experts Say*. Dostopno na http://www.ems.org/oil_depletion/story.html (30. 8. 2005).
- IUCN (2005): *Make the environment the future to make poverty history*. Dostopno na <http://www.iucn.org/mdg5/> ali www.undp.org/pep (25. 8. 2005)
- Sindikat novinarjev Slovenije (2005): *Aktualno: Intervju z Darijanom Koširjem*. Dostopno na <http://www.novinar.com/sindikatsindikat/novica.asp?id=147> (26. 8. 2005)
- United Nations (2005): *World Population Prospects: The 2002 Revision*. Dostopno na <http://www.un.org/esa/population/publications/wpp2002/WPP2002-HIGHLIGHTSrev1.PDF> (25. 8. 2005).
- University of Illinois press (2005): *Rich Media, Poor Democracy*. Dostopno na <http://www.press.uillinois.edu/f99/mcchesney.html> (29. 8. 2005).
- Delo.si (2005): *Vse več ilegalnih migrantov*. Dostopno na <http://www.delo.si/article.print.php?ID=82664> (21. 8. 2005).

7.3. Intervjuji

- Intervju z Bojanom Baumanom, novinarjem Večera. Ljubljana, 22. 8. 2005.
- Intervju z Matejo Gornik, predstavnico za stike z javnostjo na ministrstvu za okolje in prostor. Ljubljana, 22. 8. 2005.
- Intervju z Andrejem Klemencem, predsednikom SE-F. Ljubljana, 15. 7. 2005.
- Intervju s Sebastjanom Kopusarjem, novinarjem Dnevnika. Ljubljana, 15. 9. 2005.
- Intervju z Barbaro Kvac iz društva Focus. Ljubljana, 21. 7. 2005.
- Intervju z Andrejo Lešnik, novinarko TVS. Ljubljana, 16. 7. 2005
- Intervju s Karlom Lipičem iz Zveza ekoloških gibanj Slovenije. Ljubljana, 9. 8. 2005.

- Intervju z Ann Maher iz Informacijskega centra za okolje Evropske komisije, Ljubljana, 27. 7. 2005.
- Intervju z Mateja Nose Marolt iz Zavoda RS za varovanje narave. Ljubljana, 18. 7. 2005.
- Intervju z Markom Notarjem, direktorjem Zavoda za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana. Ljubljana, 15. 8. 2005.
- Intervju z Bojano Pohar, glavno republiško inšpektorico za okolje in prostor. Ljubljana, 19. 7. 2005
- Intervju z Verico Vogrinčič, predstavnico za stike z javnostjo Agencije RS za okolje. Ljubljana, 20. 9. 2005.
- Intervju z Marinko Vovk, predsednico Stranke ekoloških gibanj Slovenije. Ljubljana, 19. 7. 2005.